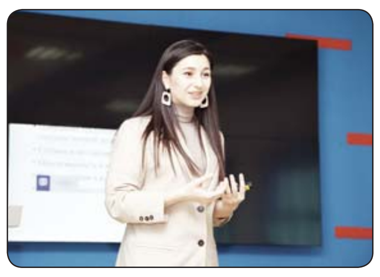

Iуэху зехьэкIэ пэрытымкIэ ядогуашэ

2-нэ нап.

Адыгейм «вагъуэщIэ» къыщызэщIоблэ

3-нэ нап.

Къалэ Мухьэмэд и урым зекIуэр

3-нэ нап.

Макъамэр зи псэм хэлъ Нэхей Аслъэн

4-нэ нап.

ФИФI ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ IЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКIУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КъБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ
ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭКЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКI

№146 (24.272) ● 2021 гъэм дыгъэгъазэм (декабрым) и 7, гъубж ● Тхьэмахуэм щэ къыдокI ● И уасэр зы тумэнщ ● adyghe@mail.ru adyghepsale.ru

Дэ тщыгъупщэнукъым

4-нэ нап.

ЦIыхухэм я псэукIэр егъэфIэкIуэным трагъащIэ

КъБР-м и Iэтащхьэ КIуэкIуэ Казбек «Урысей зэкъуэт» партым и Совет Нэхъыщхьэм щыхагъэхьащ партыр илъэс 20 щрикъум ирихьэлIэу Москва щрагъэкIуэкIа XX съездым. Абы нэмыщIу Генеральнэ советым щылэжьэнущ КъБР-м и лIыкIуэу цIыхуитI - УФ-м и Къэрал Думэм и депутатхэу Щхьэгуэш Адэлбийрэ Геккиев Зауррэ.

СЪЕЗДЫМ щаубзыхуащ къулыкъухэм пэрытынухэр, блэкIа илъэситхум ирагъэкIуэкIа лэжьыгъэр къыщапщытэжащ, 2021 гъэм екIуэкIа хэхыныгъэ Iуэхухэм щыхэплъэжащ, апхуэдэуи Къэрал Думэм и хэхыныгъэхэм «Урысей зэкъуэтыр» зэрыщытекIуа «цIыхубэ программэр» гъэзэщIа хъунымкIэ Iэмалхэр щызэпкъралхащ.

Пленарнэ зэхуэсым дистанционнэу къыщыпсэлъащ УФ-м и Президент Путин Владимир. Абы къыхигъэщащ цIыхухэм я псэукIэр егъэфIэкIуэнымкIэ, къэралым и щхьэхуитыныгъэр гъэбыдэнымкIэ, экономикэм зегъэужьынымкIэ, къэралым и пащхьэ къит къалэн инхэр зэфIэхынымкIэ партым жэуаплыныгъэшхуэ и пщэ къызэрыдэхуэр.

Партым и лэжьыгъэм къэрикIуахэм щытепсэлъыхьым, къэрал Iэтащхьэм жиIащ: «Илъэс 20-м къриубыдэу партым хэкупсэ гупсысэкIэ иIэу ди Iуэху дигъэкIащ. Апхуэдэ Iуэху зехьэкIэр нэрылъагъу щыхъуащ Урысейм и щхьэхуитыныгъэр хъумэным епхауэ къытлъыкъуэкI Iуэхухэм, тхыдэ мыхьэнэ зиIэ къалэнхэм, политикэ ухуэкIэр егъэфIэкIуэным, лъэпкъыр зыхуэпабгъэхэр зэгъэхъулIэным, экономикэм зегъэужьыным, псэукIэм теухуа гугъуехьхэр зэфIэхынымкIэ хэкIыпIэхэр къэгъуэтыным, унагъуэмрэ сабийхэмрэ защIэгъэкъуэным ятеухуа Iуэхугъуэхэм».

Путин Владимир и жэрдэмкIэ, и дэIэпыкъуныгъэкIэ партым и программэ нэхъыщхьэм хагъэхьащ цIыхухэм я дежкIэ мыхьэнэшхуэ зиIэ Iуэхугъуэхэр - унагъуэхэм защIэгъэкъуэныр, щIалэгъуалэр IэнатIэкIэ къызэгъэпэщыныр, къуажэ курыт еджапIэхэр зэгъэпэщыжыныр, кхъахэ хъуа унэхэм щIэсхэр къыщIэгъэIэпхъукIыныр.

Путиным къыхигъэбелджылыкIащ партым хэтхэм цIыхухэр зыгъэпIейтей псомкIи зэрадэIэпыкъуфын Iэмал зэраIэр, щыIэ хэкIыпIэхэр къызэрагъэсэбэпыфынур.

КIуэкIуэ Казбек интернетым щиIэ напэкIуэцIым щитхащ: «ФокIадэм екIуэкIа хэхыныгъэхэм япкъ иткIэ, «Урысей зэкъуэтыр» УФ-м и Хабзэубзыху орган нэхъыщхьэм зэрыхэхуа «цIыхубэ программэм» хэт проектхэр гъэзэщIэнымкIэ лэжьыгъэшхуэ къытпэщылъщ».

«Урысей зэкъуэтым» ди лъахэм щызэфIигъэкI лэжьыгъэ нэхъыщхьэхэм ящыщу республикэ Iэтащхьэм къыхигъэщащ 2022 гъэм, 2023 - 2024 гъэхэм ятещIыхьа федеральнэ бюджетым теухуа закону блэкIа тхьэмахуэм Къэрал Думэм къищтам ди хэгъэгум ехьэлIа, республикэм и цIыхухэм я щыIэкIэпсэукIэмкIэ мыхьэнэшхуэ зиIэ проектхэр зэрыхагъэхьар.

Фигу къэдгъэкIыжынщи: УФ-м и федеральнэ бюджетым и проектым хэтщ Къэбэрдей-Балъкъэрым къигъэсэбэпыну иджыри сом меларди 6 къызэрыратынур. Абы щыщу меларди 2-м щIигъур курыт еджапIэхэр ухуэным трагъэкIуэдэнущ. Ахъшэм щыщ трагъэкIуэдэнущ Онкологие диспансерыр, Налшык къалэ поликликэр, ЩIалэгъуалэм я уардэунэр ухуэным, апхуэдэуи псы зэрыкIуэ бжьамийхэр зэхъуэкIыным, Налшык къалэ къат куэду зэхэт унэхэм я хъуреягъыр дахэу зэгъэпэщыным. Абы къищынэмыщIауэ, «Къуажэ гъуэгухэр» программэм - сом мелуан 430-рэ, «ФIагъ лъагэ зиIэ гъуэгу шынагъуэншэхэр» лъэпкъ проектым сом мелуан 230-рэ трагъэкIуэдэнущ.

Апхуэдэуи республикэ бюджетым зыхущыщIэр халъхьэн папщIэ сом мелард 15,4-рэ къыхуаутIыпщынущ. Къамылъыта Iуэхухэм трагъэкIуэдэн, бюджет IэнатIэм пэрытхэм я улахуэр хэгъэхъуэн папщIэ сом мелун 800 кърatынущ.

«Урысей зэкъуэт» партым и «цIыхубэ программэм» хыхьэ проект псори зыхуэунэтIар цIыхухэм я псэукIэр егъэфIэкIуэнырщ. Путиным зыкъызэрытхуигъэзами нэхъыщхьэу хэлъыр Хэкум, цIыхубэм я зыужьыныгъэм епха лэжьыгъэрщ, зэкъуэтыныгъэрщ», - жиIащ КъБР-м и Iэтащхьэм.

КЪЭБАРТ Мирэ.

Зыгъэпсэхуак1уэхэм поплъэ

КъБР-м и Iэтащхьэ КIуэкIуэ Казбек «Кавказ.РФ» АО-м и унафэщI ТIымыжь Хьэсэн щIыгъуу «Эльбрус» зыгъэпсэхупIэм лэжьыгъэ IуэхукIэ щыIащ. Абы щаублащ щIымахуэ лэжьэгъуэр. КъызэралъытэмкIэ, курортыр хуэхьэзырщ зыгъэпсэхуакIуэхэр кърихгъэблэгъэну. Псалъэм къыдэкIуэу жытIэнумэ, абыхэм я бжыгъэм къыхэхъуэ зэпытщ.

ЗЭIУЩIЭМ щытепсэлъыхьащ зыгъэпсэхупIэм нэхъ ри зэрызрагъэужьынум. Абы яублагъэххэу ухуэныгъэщIэхэр щрагъэкIуэкI. «Кавказ РФ»-р пэрыуващ электричествэм, хуэIухуэщIэ центрым, автомобиль 800-м я гъэувыпIэм я проектхэм.

ЩIымахуэ зыгъэпсэхугъуэхэм хуагъэхьэзыращ къежэхыпIэхэм уэс зэрытракIутэ техникэщIэр. «Эльбрус» курортым езым я къегъэлакIуэ службэр мэлажьэ. Станцэ къэс шхапIэ иIэщ, Wi - Fi-кIэ къызэгъэпэщауэ.

ТIымыжьым зэрыжиIамкIэ, Урысейм и кIапсэ гъуэгу нэхъ лъагэ дыдэм и кIуэгъуищ къызэрагъэпэщынущ икIи ахэр нэхъ гугъуу ябжхэм хуэдэу щытынущ: «Мир» станцым къыщежьэу «Кругозор»-м нэс кIуэхэр - километр тIурытI я кIыхьагъыу, метр 3 500 лъагагъым щыIэ къежэхыпIэ плъыжьымрэ щIыхумрэ, километр 1,2-рэ зи кIыхьагъ, метр 3847-кIэ дэкIуей къежэхыпIэ плъыжьыр.

ЦIыкIухэм папщIэ къызэIуахынущ «Saby Park» зыфIаща, абыхэм зыщагъэсэн джабэ нэкIур. Лэжьэн щIадзащ «Кругозор» станцым икIыу «Гарабаши»-м ухуэзышэ гъуэгухэм. Лъэрыжэ къыщежэх гъуэгухэм кIэлъыплъащ, ягъэхьэзыращ. Мы щIыпIэм къакIуэхэм уз зэрыцIалэм зэрызыщыпхъумэну щыIэ Iэмалхэр ягъэзэщIэн хуейщ.

ГЪУЭТ Синэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Iэтащхьэ КIуэкIуэ Казбек ПсапащIэ Iуэхухэм езым фIэфIу хэтым (волонтёрым) и махуэм теухуа и хъуэхъу

Ныбжьэгъу лъапIэхэ!

Си гум къыбгъэдэкIыу сынывохъуэхъу ПсапащIэ Iуэхухэм езым фIэфIу хэтым (волонтёрым) и махуэмкIэ!

А махуэм дэ догъэлъапIэ хэлъэт, гулъытэ зыхэлъ цIыху гумызагъэхэр, псэкупсэ къабзагъэм и щапхъэ къагъэлъагъуэу жылагъуэм хьэлэлу хуэлажьэхэр.

Къыхэбгъэщыну гуапэщ псапащIэ Iуэхум хуэунэтIа зэщIэхъееныгъэм хэтхэр иужьрей илъэсхэм хэпщIыкIыу нэхъыбэм зэралъэIэсыр, абыхэм я Iулыджми зэрыхэхъуар. Къыхэфлъхьэ жэрдэмыщIэхэмрэ зэфIэвгъэкIхэмкIэ фэ иужь фитщ фыкъыщалъхуа Къэбэрдей-Балъкъэрми Хэкуми фахуэщхьэпэну, жыджэру фыхэтщ цIыхубэм я дежкIэ мыхьэнэшхуэ зиIэ Iуэхухэмрэ акцэхэмрэ.

ФIыщIэ хэха хуэфащэщ коронавирус узыфэм пэщIэтын и лъэныкъуэкIэ фэ евгъэкIуэкI лэжьыгъэшхуэм. А узыфэр къызэрежьэрэ медицинэ, социальнэ лэжьакIуэхэм ящIыгъуу фэ япэ сатырхэм фыхэту абы фыпэщIэтщ, цIыхухэр зыхэхуа гугъуехьхэр ящыгъэпсынщIэным яужь фитщ, жьы хъуахэм, хуэмыщIауэ псэухэм защIывогъакъуэ.

ФIыщIэ фхузощI фи къару фемыблэжу, хьэлэлу фызэрылажьэм папщIэ, дэIэпыкъуэгъу хуэныкъуэхэм я лъэIухэм фазэрыпэджэжыфым, фи гу хуабагъэм папщIэ. Узыншагъэ быдэ фиIэну, зэIузэпэщу дунейм фытетыну, цIыхугъэ нэс къэвгъэлъагъуэу евгъэкIуэкI Iуэхушхуэм ехъулIэныгъэхэр къыщыфхьыну си гуапэщ.

● «Адыгэ псалъэр» къыхызох

НэхъыжьыфIхэм я щапхъэм дытету

Ди лъэпкъыбзэмкIэ республикэм къыщыдэкI газет закъуэр ди унагъуэм щIэсхэм фIыуэ долъагъу, щIэщыгъуэу сыт щыгъуи доджэ икIи абы и къыдэкIыгъуэхэм дыпоплъэ. Шэч хэмылъу, ахэр нэхъ мащIэ зэрыхъуами дегъэпIейтей. Газетым сыт щыгъуи идогъуатэ ди щIыналъэм, къэралым, хамэ щIыпIэхэм къыщыхъу-къыщыщIэхэм ятеухуа хъыбархэр.

СЭ адыгэбзэмрэ литературэмрэ илъэс куэд лъандэрэ щызогъэдж Тэрч щIыналъэм хыхьэ Акъбащ Ищхъэрэ къуажэм. Адыгэхэм нэмыщI, ди жылэм дэсщ урысхэри нэгъуэщI лъэпкъхэм ящыщхэри. Псори дызэгурыIуэу, пщIэ зэхуэтщIу дызэдопсэу, щIэблэр фIым зэрыхуэдгъэсэным дыхущIэкъуу. Ди хабзэращи, цIыхур зыщыщ лъэпкъым емылъытауэ, абы пщIэ худощI и дуней тетыкIэ дахэмрэ и IэужьыфIхэмрэ папщIэ.

Щхьэж и бзэм, и щэнхабзэм гулъытэ хэха зэрыхуэтщIыжыным дыхущIокъури, абыхэмкIэ дэ, адыгэбзэр езыгъэджхэм, сэбэпышхуэ къытхуохъу «Адыгэ псалъэ» газетыр. Ар лэжьыгъэм дапщэщи къыщыдогъэсэбэп, напэкIуэцI хэхахэм ит тхыгъэхэм ящыщ куэд дерсхэм щызэпкърыдох, дащытопсэлъыхь. Адыгэбзэм и пщIэр жылэми щыинщ. Гу зэрылъыстащи, ди газетым яфIэгъэщIэгъуэну йоджэ къуажэм дэс нэхъыжьыфIхэри ныбжьыщIэхэри.

«Адыгэ псалъэ» газетыр ныбжьэгъуфIу сызэриIэрэ куэд щIащ. АбыкIэ щапхъэ схуэхъуащ Тамбовскэ жылэм дэт курыт школым анэдэлъхубзэр щызэзыгъэджахэр. Ди егъэджакIуэхэр куэдрэ къытхуеджэрт абы къытехуэ тхыгъэ зэмылIэужьыгъуэхэм, Iуэху зэхуэмыдэхэм ехьэлIа гупсысэхэмкIэ псоми къыддэгуашэрт. А нэхъыжьыфIхэм я щапхъэм сытету си IэщIагъэри къыхэсхащ, сызэрылажьэм хуэдэурэ, адыгэбзэмрэ литературэмрэ сыщыхуоджэ КъБКъУ-м. Лэжьыгъэм къыщызогъэсэбэп газетым къытехуэ тхыгъэхэу лъэпкъ, хэкупсэ гъэсэныгъэм, адыгэм и тхыдэм, хабзэ-нэмысым ехьэлIахэр. Абыхэм ди щIэблэм я дуней еплъыкIэр яузэщI, гупсысэр нэхъ куу ящI.

Ди лъэпкъым ифI зезыхуэ, и зыужьыныгъэм хуэлажьэ «Адыгэ псалъэр» яIэрыхьэн хуейщ дэтхэнэ адыгэ унагъуэми.

ШЫДАКЪ Майе,
егъэджакIуэ.
Тэрч щIыналъэ.

«Адыгэ псалъэр» къезыгъэхьхэм папщIэ

ПщIэ зыхуэтщI щIэджыкIакIуэхэ!

ЩIидзауэ йокIуэкI 2022 гъэм и япэ илъэс ныкъуэм цIыхухэм яIэрыхьэну газетхэмрэ журналхэмрэ Iэ тедзэныр.

НЭХЪ фыдэзыхьэх, фIыуэ флъагъу къыдэкIыгъуэхэм Iэ щытевдзэ хъунущ пощт зэпыщIэныгъэхэмкIэ къудамэхэм, почтамтхэм е podpiska.pochta.ru. сайтым.

Iэ зытевдза газетхэр, журналхэр и чэзум фи унэхэм ныфхуахьыну е пощт къудамэхэм (фэ фыщыхуейм деж) къыщыватыжыну къалэн зыщещIыж КъБР-м пощт зэпыщIэныгъэхэмкIэ и федеральнэ управленэм.

КъыдэкIыгъуэхэм Iэ тедзэным теухуа фи упщIэхэм жэуап кърatыжынущ пощт зэпыщIэныгъэхэмкIэ къудамэхэм я лэжьакIуэхэм.

Iэ тедзэным феужьэрэкIыну, а Iуэхур иужь дыдэ махуэхэм нэвмыгъэсыну фыкъыхудоджэ.

«Адыгэ псалъэр» зыIэрыхьэну хуейхэм хъыбар фыдогъащIэ мази 6-м ди газетым и уасэр:

унэм ныфхуахьыну фыхуеймэ - сом 724-рэ кIэпIейкIэ 80-рэщ;

фэ езым пощтым къыщыфщтэжынумэ - сом 660-рэщ.

Ди индексыр П 5894

Ди къуэш республикэхэм

Газыр псоми ялъэIэсынущ

КЪЭРЭШЕЙ-ШЭРДЖЭС. *КъШР-м и Iэтащхьэ Темрезов Рашид лэжьыгъэ IуэхукIэ яхуэзащ «Газпром Межрегионгаз Черкесск» ООО-м и генеральнэ унафэщI Москаленкэ Сергейрэ КъШР-м и Правительствэм и УнафэщIым и къуэдзэ Поляков Евгенийрэ. Ахэр тепсэлъыхьащ щIыналъэм газ здынэмысауэ иIэ щIыпIэхэм ар шэным.*

«КЪЭРАЛЫМ и Президент Путин Владимир къытхуигъэувa къалэнхэр дгъэзэщIэн папщIэ дэ деужьэрэкIащ щIыналъэ псоми газыр нэдгъэсыну. Абы папщIэ хэгъэгу штаб къызэдгъэпэщри, псори къедгъэпщытащ.

Къэрэшей-Шэрджэсым и къуажэ 79-м дэс унагъуэ 5630-м газ яIэкъым. Мы илъэсыр икIыху унагъуэ 987-м пщIэншэу бжьамийхэр етшэлIэнущ. ЕтIанэгъэ псори зэщIэдгъэхьэну ди мурадщ», - жиIащ КъШР-м и Iэтащхьэм.

ЛъэныкъуитIыр зэпащIэ

АБХЪАЗ. *АР-м и ЦIыхубэ Зэхуэсым и депутатхэр иджыблагъэ Тыркум щыIащ. Парламентым и депутат Логуа Астамур зэрыжиIамкIэ, лъэныкъуэхэр зытепсэлъыхьахэм ящыщщ Абхъазымрэ Тыркумрэ хы гъуэгукIэ зэпыщIэныр.*

«ДЭ хы ФIыцIэм и мыдрыщIкIэ, ди къуэшхэр хым и адрыщIкIэ дызэлэжьын хуей Iуэхущ ар. ХымкIэ Тырку Республикэми нэгъуэщIхэми запытщIэнымкIэ 2022 гъэм мыхьэнэшхуэ иIэну къызолъытэ», - жиIащ депутатым.

Иджыпсту абхъаз хэхэсхэр кхъухьлъатэкIэ Сочэ нэс къакIуэу аращ, я хэкужьым къихьэжын папщIэ. Языныкъуэхэм а гъуэгуанэри абы щIат уасэри къатохьэлъэ. Логуа зэрыжиIамкIэ, хы гъуэгум я къуэшхэмрэ езыхэмрэ я зэхуаку дэлъ зэпыщIэныгъэр нэхъри игъэбыдэнущ, къищынэмыщIауэ, экономикэ и лъэныкъуэкIэ фейдэ куэд къыпэкIуэнущ.

QR-кодыр къагъэсэбэпыным арэзы тохъуэ

АДЫГЕЙ. *Къэрал Советым - Хасэм и депутатхэм Iэ яIэтащ «Санитар-эпидемиологие щытыкIэр зэпIэзэрыт щIыным теухуауэ» федеральнэ законым зэхъуэкIыныгъэхэр хэлъхьэнымкIэ арэзыуэ. Абы къегъэлъагъуэ жылагъуэ зэблэкIыпIэхэм QR-кодыр къыщыгъэсэбэпыныр дяпэкIэ зэтеублэныр хэгъэгум зэрыдиIыгъыр.*

«КЪЭРАЛ Советым - Хасэм и УнафэщIым къыхилъхьа законым и проектым комитет псоми щыхэплъащ. Псори зэпкърыхауэ егупсыса нэужь, даIыгъыну мурад ящIащ», - жиIащ Социальнэ политикэмкIэ, унагъуэ IуэхухэмкIэ, узыншагъэр хъумэнымрэ щэнхабзэмкIэ комитетым и унафэщI Широковэ Наталье. Абы къызэрыхигъэщамкIэ, а мардэр дэIыгъыным теухуауэ цIыхубэми зыкъыхуагъэзащ Парламентым. КъищынэмыщIауэ, ЦIыхухэм я хуитыныгъэр хъумэнымкIэ уполномоченнэу Адыгейм щыIэр, бизнес-омбудсменыр, Жылагъуэ палатэм и унафэщIыр, медицинэм и лэжьакIуэхэр къыщыпсэлъа зэIущIэшхуи екIуэкIащ.

НЭЩIЭПЫДЖЭ Замирэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Iэтащхьэм и деж Щэнхабзэмрэ гъуазджэмкIэ щыIэ советым теухуауэ
Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Iэтащхьэм и Указ

Щэнхабзэмрэ гъуазджэмрэ ехьэлIа къэрал политикэр нэсу гъэзэщIа хъун папщIэ **унафэ сощI**:

1. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Iэтащхьэм егъэщIылIауэ лэжьэну къызэгъэпэщын Щэнхабзэмрэ гъуазджэмкIэ совет.

2. Къэщтэн мы Указым щIыгъухэу:

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Iэтащхьэм и деж Щэнхабзэмрэ гъуазджэмкIэ щыIэ советым теухуа положенэр;

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Iэтащхьэм и деж Щэнхабзэмрэ гъуазджэмкIэ щыIэ советым хэтхэр.

3. Мы Указым къару егъуэт абы Iэ щыщIэздза махуэм щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Iэтащхьэ
КIУЭКIУЭ Казбек

Налшык къалэ,
2021 гъэм щэкIуэгъуэм и 19-м
№125-УГ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Iэтащхьэм и деж Щэнхабзэмрэ гъуазджэмкIэ щыIэ советым
ХЭТХЭР

КIуэкIуэ К. В. - Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Iэтащхьэр *(Советым и унафэщIыщ)*

Хъубий М. Б. - Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и УнафэщIым и къуэдзэр (*Советым и унафэщIым и къуэдзэщ)*

Бэрэгъун Р. Э. - «Къэрал музыкэ театр» щэнхабзэмкIэ къэрал кIэзонэ IуэхущIапIэм и унафэщIыр

Белобородовэ А. Б. - «Горький М. и цIэр зезыхьэ Урыс драмэ театр» щэнхабзэмкIэ къэрал кIэзонэ IуэхущIапIэм и актрисэр

Беппаев М. А. - Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и ТхакIуэхэм я зэгухьэныгъэм и правленэм и унафэщIыр *(зэгурыIуауэ)*

Гъэсашэ Н. Къ. - РСФСР-м и цIыхубэ артисткэр, «Кавказ Ищхъэрэм гъуазджэхэмкIэ и къэрал институт» щIэныгъэ нэхъыщхьэ щрагъэгъуэт федеральнэ къэрал бюджет IуэхущIапIэм уэрэд жыIэнымрэ дирижёр IэщIагъэмрэ хуегъэджэнымкIэ и кафедрэм и унафэщIыр *(зэгурыIуауэ)*

Джазэ Т. А. - «Темыркъан Б. Хь. и цIэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал филармоние» щэнхабзэмкIэ къэрал кIэзонэ IуэхущIапIэм и уэрэджыIакIуэр

Гуданаев Б. Д. - Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и цIыхубэ сурэтыщIыр *(зэгурыIуауэ)*

Гуртуевэ Л. Э. - «Балкария» къэрал IуэрыIуатэ-этнографие къэфакIуэ ансамбль» щэнхабзэмкIэ къэрал кIэзонэ IуэхущIапIэм и артисткэр

Жаникаев Э. С. - «Къэрал музыкэ театр» щэнхабзэмкIэ къэрал кIэзонэ IуэхущIапIэм и хорым и артистыр

Жилач С. М. - «Темыркъан Б. Хь. и цIэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал филармоние» щэнхабзэмкIэ къэрал кIэзонэ IуэхущIапIэм и артисткэр

Къэзанш О. Хь. - «Темыркъан Б. Хь. и цIэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал филармоние» щэнхабзэмкIэ къэрал кIэзонэ IуэхущIапIэм и лектор-музыковедыр

Котляровэ М. А. - Урысейм и ТхакIуэхэм я зэгухьэныгъэм хэтыр *(зэгурыIуауэ)*

Кулиевэ Э. Э. - Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щIыхь зиIэ и артисткэр *(зэгурыIуауэ)*

Къумал З. М. - Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым ЩэнхабзэмкIэ, граждан жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм зегъэужьынымрэ хъыбарегъащIэ IэнатIэхэмкIэ и комитетым и унафэщIыр *(зэгурыIуауэ)*

Къумахуэ М. Л. - Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щэнхабзэмкIэ и министрыр *(Советым и секретарщ)*

Логоватовский Ю. С. - Урысейм и Архитекторхэм я зэгухьэныгъэм и Къэбэрдей-Балъкъэр щIыналъэ къудамэм и унафэщIыр *(зэгурыIуауэ)*

Мэзло Р. З. - Урысейм и Художникхэм я зэгухьэныгъэм и Къэбэрдей-Балъкъэр республикэ къудамэм хэтыр *(зэгурыIуауэ)*

Мамбэт М. Хь. - «Къэрал музыкэ театр» щэнхабзэмкIэ къэрал кIэзонэ IуэхущIапIэм и уэрэджыIакIуэ пажэр

Моттаев Т. С. - «Темыркъан Б. Хь. и цIэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал филармоние» щэнхабзэмкIэ къэрал кIэзонэ IуэхущIапIэм и артистыр

Опрышкэ О. Л. - тхакIуэр, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щэнхабзэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэр *(зэгурыIуауэ)*

Пащты (Пащт-Хъан) А. Г. - графикыр, Къэбэрдей-Балъкъэр Респбуликэм и цIыхубэ сурэтыщIыр *(зэгурыIуауэ)*

Рахаев А. И. - «Кавказ Ищхъэрэм гъуазджэхэмкIэ и къэрал институт» щIэныгъэ нэхъыщхьэ щрагъэгъуэт федеральнэ къэрал бюджет IуэхущIапIэм и ректорыр *(зэгурыIуауэ)*

СэвкIуий Хь. В. - Урысей Федерацэм щIыхь зиIэ и сурэтыщIыр *(зэгурыIуауэ)*

Саприкинэ Г. М. - «Аруан щIыналъэм ЩэнхабзэмкIэ и унэ» щэнхабзэмкIэ муниципальнэ кIэзонэ IуэхущIапIэм и унафэщIыр *(зэгурыIуауэ)*

Темыркъан Г. Хь. - Урысейм и Художникхэм я зэгухьэныгъэм и Къэбэрдей-Балъкъэр республикэ къудамэм и унафэщIыр *(зэгурыIуауэ)*

Тхьэгъэзит Ю. М. - Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и ТхакIуэхэм я зэгухьэныгъэм и правленэм и унафэщIым и къуэдзэр *(зэгурыIуауэ)*

Хьэмдэхъу Ж. М. - «Къэбэрдей-Балъкъэрым нэфхэм папщIэ щыIэ библиотекэ» щэнхабзэмкIэ къэрал кIэзонэ IуэхущIапIэм и унафэщIыр

Харенкэ С. И. - «Днипро» украин лъэпкъ-щэнхабзэ центрым и унафэщIыр (зэгурыIуауэ)

ХьэIупэ Дж. Къу. - Урысейм и Композиторхэм я зэгухьэныгъэм и Къэбэрдей-Балъкъэр щIыналъэ къудамэм и унафэщIыр *(зэгурыIуауэ)*

КIэхумахуэ Ф. Н. - «ЩоджэнцIыкIу Алий и цIэр зезыхьэ Къэбэрдей къэрал драмэ театр» щэнхабзэмкIэ къэрал кIэзонэ IуэхущIапIэм и артисткэр

Щэбэтыкъуэ Ю. В. - «Къэрал музыкэ театр» щэнхабзэмкIэ къэрал кIэзонэ IуэхущIапIэм и балетым и артисткэр

Шинкаревэ Н. П. - «Тхылъыр фIыуэ зылъагъухэм я Къэбэрдей-Балъкъэр республикэ зэгухьэныгъэ» жылагъуэ организацэм и унафэщIыр *(зэгурыIуауэ)*

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм 2022 гъэм, апхуэдэу 2023, 2024 гъэхэм ятещIыхьа и республикэ бюджетым и IуэхукIэ» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и законым и проектым теухуауэ
Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и Унафэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым **унафэ ещI**:

1. «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм 2022 гъэм, апхуэдэу 2023, 2024 гъэхэм ятещIыхьа и республикэ бюджетым и IуэхукIэ» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и законым и проектыр, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Iэтащхьэм къыхилъхьар, япэ къеджэгъуэу къэщтэн.

2. Мы Унафэр яхуегъэхьын Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Iэтащхьэм, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и комитетхэм, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и фракцэ псоми, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм.

3. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм чэнджэщ етын, дэфтэрым зэгъэзэхуэжыныгъэхэр хэлъхьэным зыхуэгъэхьэзырыным хыхьэу, «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм 2022 гъэм, апхуэдэу 2023, 2024 гъэхэм ятещIыхьа и республикэ бюджетым и IуэхукIэ» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и законым и проектым Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентыр етIуанэ къеджэгъуэу щыхэплъэну 2021 гъэм дыгъэгъазэм и 13-м ирихьэлIэу гъэтэмэмыжа мыпхуэдэ бжыгъэхэр наIуэ къищIыну:

1) «2022 гъэм, апхуэдэу 2023, 2024 гъэхэм ятещIыхьа къэрал бюджетым и IуэхукIэ» Федеральнэ законым Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм хухих мылъкури къэлъытауэ, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм 2022 гъэм, апхуэдэу 2023, 2024 гъэхэм ятещIыхьа и республикэ бюджетыр зыхуэдизынур;

2) Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и республикэ бюджетым щыщ мылъкуу бюджет зэхуаку трансферту муниципальнэ зэгухьэныгъэхэм я бюджетым 2022 гъэм, апхуэдэу 2023, 2024 гъэхэм зэрахуиутIыпщынур.

4. Гъэувын «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм 2022 гъэм, апхуэдэу 2023, 2024 гъэхэм ятещIыхьа и республикэ бюджетым и IуэхукIэ» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и законым и проекту япэ къеджэгъуэу къащтам хуащIыну зэгъэзэхуэжыныгъэхэр Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым БюджетымкIэ, налогхэмрэ финансхэмкIэ и комитетым 2021 гъэм дыгъэгъазэм и 15-м и пэ къиихуэу хуагъэхьыну.

5. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым БюджетымкIэ, налогхэмрэ финансхэмкIэ и комитетым къалэн щыщIын а законопроектым теухуауэ къыхалъхьа Iуэху еплъыкIэхэр, чэнджэщхэр, зэгъэзэхуэжыныгъэхэр къэлъытауэ елэжьыжыну икIи Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым етIуанэ къеджэгъуэу щыхэплъэн папщIэ къыхилъхьэну.

6. Мы Унафэм къару егъуэт ар къыщащта махуэм щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и УнафэщI
ЕГОРОВЭ Татьянэ

Налшык къалэ
2021 гъэм щэкIуэгъуэм и 30-м
№407-П-П

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм ФIэкIыпIэ зимыIэ медицинэ страхованэмкIэ и щIыналъэ фондым 2022 гъэм, апхуэдэу 2023, 2023 гъэхэм ятещIыхьа и бюджетым и IуэхукIэ» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и законым и проектым теухуауэ
Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и Унафэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым **унафэ ещI**:

1. «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм ФIэкIыпIэ зимыIэ медицинэ страхованэмкIэ и щIыналъэ фондым 2022 гъэм, апхуэдэу 2023, 2024 гъэхэм ятещIыхьа и бюджетым и IуэхукIэ» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и законым и проектыр, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм къыхилъхьар, япэ къеджэгъуэу къэщтэн.

2. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым БюджетымкIэ, налогхэмрэ финансхэмкIэ и комитетым къалэн щыщIын а законопроектым теухуауэ къыхалъхьа Iуэху еплъыкIэхэр, чэнджэщхэр, зэгъэзэхуэжыныгъэхэр къэлъытауэ елэжьыжыну икIи Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым етIуанэ къеджэгъуэу щыхэплъэн папщIэ къыхилъхьэну.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и УнафэщI
ЕГОРОВЭ Татьянэ

Налшык къалэ
2021 гъэм щэкIуэгъуэм и 30-м
№408-П-П

Iуэху зехьэкIэ пэрытымкIэ ядогуашэ

ЕгъэджакIуэхэм я щIэныгъэм щыхагъахъуэ республикэ центрым иджыблагъэ зэIущIэ щхьэпэ къыщызэрагъэпэщащ. Бгъэдэлъ зэфIэкIхэмкIэ, и Iуэху зехьэкIэ пэрытымкIэ ди щIыналъэм и курыт школхэм я IэщIагъэлI гупым ядэгуэшащ «Илъэсым и егъэджакIуэ нэхъыфI-2021» урысейпсо зэпеуэм щытекIуахэм ящыщ, абы и лауреат хъуа, Май къалэм дэт курыт школ №5-м инджылызыбзэр щезыгъэдж Къущхьэ Каринэ.

СЕМИНАР щIыкIэу екIуэкIа зэIущIэр купщIафIэт икIи хьэлэмэтт. Каринэ егъэджакIуэхэм яхутепсэлъыхьащ иджырей дерсхэм я зэхэувэкIэ, егъэкIуэкIыкIэ мардэхэм, ныбжьыщIэхэм щхьэхуэу зэрадэлэжьапхъэ щIыкIэхэм, егъэджэныгъэм къыхыхьа иджырей методикэщIэхэм. ЕгъэджакIуэ пашэм зэрыжиIамкIэ, мыхьэнэшхуэ зиIэр дерсхэм я закъуэкъым, атIэ классщIыб лэжьыгъэм и къызэгъэпэщыкIэ мардэхэми сабийхэр дэзыхьэх хьэлэмэт куэд хэлъщ. А унэтIыныгъэмкIэ къулейщ езы Каринэ и лэжьэкIэр. А псоми зэпкъырыхауэ егъэджакIуэхэм яхутепсэлъыхьащ Къущхьэр. КъыкIэлъыкIуэу абы жэуап яритащ республикэм и щIыпIэхэм къикIа, предмет зэмылIэужьыгъуэхэр сабийхэм езыгъэджхэм. Апхуэдэу егъэджакIуэ пэрытым фIыщIэ ин яхуищIащ апхуэдэ зэпеуэ купщIафIэ къызэзыгъэпэщахэми.

- «Илъэсым и егъэджакIуэ нэхъыфI» урысейпсо зэпеуэр хуабжьу сэбэпщ пхузэфIэкIым уеплъыжыну, адрейхэми ябгъэдэлъ Iэзагъхэм уакIэлъыплъыну, - жиIащ Каринэ, зыхэта Iуэхугъуэм щытепсэлъыхьыжым. - Къыхэзгъэщыну сыхуейт абы сызэрыхэта къудейм куэдым гу лъызигъэтауэ, сыхуиущияуэ къызэрыслъытэр. Си нэгу щIэкIа Iуэху зехьэкIэ пэрытхэм ящыщу, къапщтэмэ, сэ си дерсхэм зыкъом къыщызогъэсэбэп.

Лэжьыгъэм хэта егъэджакIуэхэм хуабжьу яфIэхьэлэмэташ къэралпсо утыкум екIуу зыкъыщызыгъэлъэгъуа ди лъахэгъу егъэджакIуэ ныбжьыщIэр къазэрыдэгуэша Iуэхугъуэхэр. Абыхэм къыхагъэщащ апхуэдэ зэIущIэхэм щIыналъэм щекIуэкI егъэджэныгъэм и фIагъыр къэIэтынымкIэ мыхьэнэшхуэ зэраIэр.

- Нобэрей зэхуэсыр хуабжьу дигу ирихьащ абы къырихьэлIа псоми. ЖыпIэнурамэ, Каринэ ди нэгу къыщIигъэувэжащ зыхэта зэпеуэ цIэрыIуэр зэрекIуэкIамрэ абы къыщапщытэ, нэхъыбэу гулъытэ зыщыхуащI унэтIыныгъэхэмрэ, - жаIащ Псыгуэнсу къуажэм къикIа егъэджакIуэхэм. - Дэ щыгъуазэ дыхуэхъуащ иджырей егъэджэныгъэм къыхыхьа методикэщIэхэм ящыщ куэдым.

ЗэIущIэ щхьэпэр гунэс ящыхъуащ абы и лэжьыгъэм хэтахэу КъБР-м егъэджэныгъэмкIэ, щIэныгъэмрэ щIалэгъуалэм я IуэхухэмкIэ и министрым и къуэдзэ **Мысост Екатеринэ**, а министерствэм и къудамэм и унафэщI **Мыз Маринэ**, Iуэхур щекIуэкIа центрым и пашэ **Къэжэр Артур** сымэ.

- Школым щекIуэкI гъэсэныгъэри егъэджэныгъэри нэхъри езыгъэфIэкIуэфыну, нэхъ лъагэжу зыIэтыфыну Iуэхугъуэхэм яхызолъытэ дыкъызрихьэлIа семинарыр. Къущхьэ Каринэ утыкум щиIуэта Iуэху бгъэдыхьэкIэ мардэхэр дэтхэнэ егъэджакIуэми къыщигъэсэбэпыфынущ езым и предметымкIэ иригъэкIуэкI дерсхэм я кIуэцIкIэ. ДызыщыгуфIыкIыращи, техникэкIи технологие пэрытхэмкIи апхуэдэ Iэмал хъарзынэхэр щыщыIэщ иджырей школхэм, - къыхигъэщащ Мысост Екатеринэ. - Ди гуапэ мэхъу къэралпсо зэпеуэм щытекIуа егъэджакIуэм и Iуэху зехьэкIэр, абы ита дерс зэIухахэр зэIущIэм хэтахэм къызэращтам.

Зэхуэсым и кIэухым зэрыщыжаIамкIэ, апхуэдэ семинархэр, мастер-классхэр къызэгъэпэщыным адэкIи пащэнущ.

ЖЫЛАСЭ Маритэ.

Сурэтхэр **Къарей Элинэ** *трихащ.*

Жылагъуэ палатэм хэтынухэр яубзыхуащ

2021 гъэм щэкIуэгъуэм и 30-м екIуэкIащ КъБР-м и Жылагъуэ палатэм хэтынухэр убзыхуным теухуа хэхыныгъэхэм я ещанэ Iыхьэр. Абы наIуэ къищIащ етхуанэ зэхуэсыгъуэм и лэжьыгъэр езыгъэкIуэкIынухэр.

«КЪЭБЭРДЕЙ-Балъкъэр Республикэм и Жылагъуэ палатэм и IуэхукIэ» КъБР-м и Закон №26-м и 9-нэ статьям ипкъ иткIэ, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Iэтащхьэм 2021 гъэм жэпуэгъуэм и 27-м къыдигъэкIа Указ №118-УГ-мрэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым 2021 гъэм жэпуэгъуэм и 28-м къищта Унафэ №382-П-П-м тету Жылагъуэ палатэм хагъэхьахэм щэхуу Iэ яIэтри, щIыпIэ жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм къагъэлъэгъуа кандидатхэм ящыщу мы къыкIэлъыкIуэ цIыху пщыкIуийр хагъэхьащ Жылагъуэ палатэм:

1. Абэнокъуэ Владимир Къуэдзыкъуэ и къуэр
2. Алексеевэ Любовь Василий и пхъур
3. Ахъуэхъу Къанщобий Мухьэмэд и къуэр
4. Къагъырмэс Юрэ Сослъэнбэч и къуэр
5. Къаздэхъу Олег Гъумарбий и къуэр
6. Караев Расул Шарабудин и къуэр
7. КIэрэф Мурадин Ахъмэтхъан и къуэр
8. КIарэ Галинэ Анатолэ и пхъур
9. Литвинов Роман Анатолэ и къуэр
10. Мэшыкъуэ Хьэчим Мурид и къуэр
11. Нэгъуей Валерэ Хьэчим и къуэр
12. Созаевэ Алкэ Зейт и пхъур
13. Тезадэ Каринэ Мухьэмэд и пхъур
14. Чеченов Рустам Муса и къуэр
15. Щоджэн БетIал Iэмин и къуэр
16. Щоджэн Мартуз Борис и къуэр
17. Якушенкэ Сергей Николай и къуэр
18. Яхэгуауэ Сергей Сэфарбий и къуэр

ЩIэблэр зыгъэгушхуэ политик цIэрыIуэ

КъБР-м и Iэтащхьэу щыта, политик цIэрыIуэ, УФ-м и Федеральнэ Зэхуэсым ФедерацэмкIэ и Советым Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм къыбгъэдэкIыу сенатору щыIэ, ФедерацэмкIэ Советым Хамэ къэрал IуэхухэмкIэ и комитетым и Iэтащхьэм и къуэдзэ, ЩIДАА-м и президент Къанокъуэ Арсен етIуанэу къыхилъхьа StartUp 5642 псапащIэ зэпеуэм кърикIуахэр зэхалъхьэжри, хьэрычэтыщIэ проект нэхъыфIхэр къыхахащ.

КЪАНОКЪУЭ Арсен зэпеуэм хэта, зи проектхэр утыку къизыхьа псоми фIыщIэ яхуищIащ. Апхуэдэу къыхигъэщащ проект нэхъыфIу къалъытэхэр IэIэткIэ къэзыгъэлъэгъуахэри.

- Быдэу си фIэщ мэхъу Iуэхум хэта дэтхэнэми фи зэманыр пщIэншэу зэрывмыгъэкIуэдар. Зэпеуэм и фIыгъэкIэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и жылагъуэр зыхуэныкъуэ хьэрычэт Iуэху мащIэмрэ курытымрэ зыужьыныгъэхэр зэрагъуэтынум, IэнатIэщIэхэр къызэрыунэхунум шэч къытесхьэркъым, - жеIэ Къанокъуэм. - Си дэIэпыкъуэгъухэм къапщытэжащ зэпеуэм хэта дэтхэнэми и проектым ехьэлIа цIыхубэ IэIэтым кърикIуахэр. Зэрыдубзыхуам тету, зи IэIэтыр езыр-езыру къыщIэзыгъэлъахэм я баллхэм хагъэщIын хуей хъуащ. Абыи фыкIэлъыплъыну Iэмал фиIэщ. Зэпеуэм щытемыкIуахэр фи хъуэпсапIэм адэкIи фызэрылъэIэсынум фыхущIэкъуну, фи къарумрэ зэфIэкIымрэ хэвгъэхъуэну фыкъыхузоджэ!

Къанокъуэ Арсен къыхигъэщащ проектхэм мыхьэнэ зиIэ куэду яхэтами, нэхъыбэм къабыл ящIа проектипщIыр япэ зэрырагъэщар.

Япэ грантищыр къэзыхьахэм мелуан зырыз иратащ. Ахэр Къущхьэ Радимэ (лъэпкъ фащэхэр щад икIи бэджэнду щат лъэщапIэ къызэIухыным теухуар), Алтуев Рустам, Джэрыджэ Аслъэн, Хьэгъэбанэ Илонэ («Forester» турист IуэхущIапIэ къызэIухын), Слъон Алим («Лъэпщ» зи фIэщыгъэ, ХХ лIэщIыгъуэм и адыгэ уардэунэм и ухуэныгъэ).

Къурашэ Къэнэмэтрэ Жыкъуэ Миланэрэ я проектхэм щхьэкIэ дэтхэнэми сом мин 500 хуэзэу иратащ. Сом мин 250-рэ хуагъэфэщащ Дохъушокъуэ Заур, Бакъей Анетэ, Къанкъул Алим, Къумахуэ Дианэ, Хьэкъун Астемыр сымэ я лэжьыгъэхэм.

КъищынэмыщIауэ, зэпеуэр къыхэзылъхьа Къанокъуэ Арсен и хуитыныгъэр къигъэсэбэпри, езым нэхъ игу дыхьа проектхэр зи Iэдакъэ къыщIэкIахэм грант зыбжанэ иритащ. Апхуэдэщ, зи ныбжьыр илъэс 11 хъу, Iуэхум хэтхэм я нэхъыщIэ Тхьэмадокъуэ Дианэ (сом мини 100), сом мин 250-рэ ялъигъэсащ Жылэ Илонэ, ЛIызам Мухьэмэд, Бэчбо-Шыпш Залинэ, Жаным Саидэ, Апэжыхь Рэмэзан, Кантиев Заурбэч, ХьэцIыкIу Жантемыр, Жылэгъащтэ Хьэчим сымэ къагъэлъэгъуа проектхэм.

ТЕКIУЖЬ Заретэ.

Дунейм щыхъыбархэр

Хамэ къэрал къикI ухуакIуэхэм я бжыгъэр ягъэмэщIэнущ

Илъэс куэд хъуауэ йокIуэкI хамэ хэкухэм къикIа ухуакIуэхэр ди къэралым и дэнэ щIыпIи зэрыщылажьэм, абы къыхэкIыуи ди цIыхухэр IэнатIэншэ хъууэ зэрыхуежьам теухуа псалъэмакъхэр. Ахэр лъабжьэншэуи пхужыIэнукъым, абы щыхьэт техъуэ щапхъэхэр гъунэжу щыIэщи, ди нэгу щIокIри.

УЗБЕКИСТАНЫМ, Таджикистаным, нэгъуэщI хэкухэми гупу-гупурэ къокI «гастарбайтер» зыфIаща лэжьакIуэхэр. Ахэр къэралым и IэнатIэ куэдым пэрытщ, ауэ и нэхъыбапIэкIэ ухуэныгъэм хэтщ. Ди сомыр я хэку ахъшэхэм хуэбгъакIуэмэ, абыхэм фейдэшхуэ яIэщи аращ къыщIэкIуэр - уеблэмэ унэ къызыщIэкIын ди деж зы илъэсым къыщызылэжьхэри щыIэу жаIэ езыхэми икIи «лэжьакIуэ къару пуду» къагъэсэбэпми ядэ.

Къэрал унафэщIхэм гу лъатэу хуежьащ ди щIыпIэхэм щыщу лэжьэфынухэм икIи хуейхэм я пIэ нэгъуэщI хэку къикIахэр къызэриувэм, апхуэдэу щытын зэрыхуэмейм.

УФ-м ухуэныгъэмрэ псэупIэ-коммунальнэ хозяйствэмкIэ и министр Файзуллин Ирек иджыблагъэ зэрыжиIамкIэ, а Iуэхум унафэ тращIыхьынущ 2022 гъэм. Абы къызэрыхигъэщамкIэ, япэщIыкIэ Москва щызэпалъытынущ Урысейм щыщу ухуэныгъэхэм хэтыну хуейхэм я бжыгъэр, иужькIэ наIуэ къэхъунущ хамэ къэрал къикIынухэр зыхуэдизынур. Арыншамэ, урысейхэри щылэжьэн ямыдэу, хамэ къэралхэм я цIыхухэри къэрамыгъэхьэу IэнатIэр къызэтеувыIэнкIэ хъунущ, - жиIащ министрым.

Илъэси 128-кIэ къэмыхъуауэ

ЩIымахуэр къихьа къудейми Санкт-Петербург къалэм абы щиткIиигъуэу къэплъытэ хъунущ - илъэси 128-рэ лъандэрэ къыщымыхъуа уае щыIэщ абы: блыщхьэ жэщым щIыIэр градус 21-м щынэблэгъащ «ищхъэрэ къалащхьэм».

«ФОБОС» центрым и IэщIагъэлI Леус Михаил зэрыжиIамкIэ, ар 1893 гъэм а махуэ дыдэм къалэм щыIам нэхърэ нэхъ щIыIэщ градус 0,4-кIэ.

«Жэщ кIуам термометрхэм къагъэлъэгъуащ щIыIэр градус 20,9-рэ зэрыхъуар. Апхуэдэ илъэсищэрэ тIощIым щIигъуауэ щатхакъым къалэм. ДызыхуэкIуэ махуэм щIыIэр градус 18-м нэблэгъэнущ, областым - 20-м щынэсынущ. Абы къикIыращи, ику иту зэрыщыту десам нэхърэ градус 16 - 17-кIэ щынэхъ щIыIэнущ Санкт-Петербург», - къыхигъэщащ Леус.

Дыгъэгъазэм и 7, *гъубж*

♦**ЦIыхухэр къызэрырашэкI авиацэм и дунейпсо махуэщ.** 1944 гъэм дыгъэгъазэм и 7-м Чикагэ (США) Iэ щытрадзащ цIыхухэр къызэрырашэкI кхъухьлъатэхэм я лэжьэкIэр зыубзыху конвенцэм.

♦**Урысейм и Дзэ-Хьэрш Къарухэм я инженер-авиацэ къулыкъум и лэжьакIуэхэм я махуэщ**

♦**Къэрал Эрмитажыр къыщызэрагъэпэща махуэщ.** 1764 гъэм Урысейм и пащтыхь гуащэ Екатеринэ ЕтIуанэм Бельгием, Голландием щыщ сурэтыщI зыбжанэм я IэдакъэщIэкIхэр къищэхуащ. Аращ дуней псом щыцIэрыIуэ, УФ-м и лъэпкъхэм я щэнхабзэ хъугъуэфIыгъуэ нэхъыщхьэхэм хабжэ музейм лъабжьэ хуэхъуар.

♦**Арменией щIыр щыщыхъеям хэкIуэдахэм я фэеплъ махуэщ**

♦**1958 гъэм** РСФСР-м и тхакIуэхэм я япэ съездыр къызэIуахащ.

♦**1976 гъэм** Тулэ «къалэ-лIыхъужь» цIэр фIащащ.

<u>Дунейм и щытыкIэнур</u>

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкIэ, Налшык уэфIу щыщытынущ. Хуабэр махуэм градуси 8 - 12, жэщым градуси 2 - 3 щыхъунущ.

Дыгъэгъазэм и 8, *бэрэжьей*

♦**СурэтыщIым и дунейпсо махуэщ.** Ар гъэлъэпIэныр 2007 гъэм къыхилъхьауэ щытащ «Дунейм щыпсэу лъэпкъхэм я гъуазджэ» дунейпсо зэгухьэныгъэм.

♦**Урысей казначействэр къыщызэрагъэпэща махуэщ.** 1992 гъэм УФ-м и Президент Ельцин Борис Iэ щIидзащ «Федеральнэ казначействэм теухуауэ» законым.

♦**1991 гъэм** РСФСР-м и Iэтащхьэ Ельцин Борис, Украинэм и президент Кравчук Леонид, Беларусь Республикэм и Совет Нэхъыщхьэм и УнафэщI Шушкевич Станислав сымэ Iэ щIадзащ СССР-р зэрыщымыIэжым, Къэрал Щхьэхуитхэм я Зэгухьэныгъэр (СНГ) къызэрызэрагъэпэщым теухуа зэгурыIуэныгъэм.

♦**1929 гъэм** къалъхуащ уэрэджыIакIуэ, УФ-м щIыхь зиIэ и артисткэ **Шэрий Иринэ.**

♦**1953 гъэм** къалъхуащ Сирием щыщ адыгэ кинорежиссёр, Японием, Иракым, Иорданием щекIуэкIа кинофестивалхэм я саугъэтхэр зыхуагъэфэща **Анзор Нэждэт.**

♦**1954 гъэм** къалъхуащ экономикэ щIэныгъэхэм я доктор, КъБКъУ-м и профессор **Шыд Андемыркъан.**

♦**1962 гъэм** къалъхуащ АР-м и цIыхубэ сурэтыщI **Еутых Iэсият.**

<u>Дунейм и щытыкIэнур</u>

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкIэ, Налшык пшэр техьэ-текIыу щыщытынущ. Хуабэр махуэм градуси 9 - 13, жэщым градуси 7 - 8 щыхъунущ.

Зыгъэхьэзырар
ЖЬЭКIЭМЫХЪУ Маринэщ.

Лъэпкъ Iущыгъэ:
Анэр зыщытхъур и быншци, бынур зыгъэдахэр гъэсэныгъэщ.

Къалэ Мухьэмэд и урым зекIуэр

Шы Iуэху зезыхуэхэм папщIэ Урысейм къыщыдэкI «Gold Mustang» журналым и екаиэ къыдэкIыгъуэр дунейм къытехьащ. Абы къытехуа «Жэнэт хытIыгум щекIуэкIа шыгъажэ» тхыгъэм Беклемишевэ Аннэ щытопсэлъыхь КъБР-м щыщ шууей Къалэ Мухьэмэд Сардинием щекIуэкIа шыгъажэ кIыхьым зэрыхэтам.

«САРДИНИЕР Италием хыхьэ, Хыкурытым щыщ хытIыгущ, - етх Аннэ. - «Жэнэт дурэш», «хуитыныгъэм и хэгъэгу», «ахърэт дуней» - фIамыща къэнакъым а хытIыгум. ЩIыпIэм теухуа хъыбарыжьым зэрыжиIэмкIэ, КъэгъэщIакIуэм дунейр иухуа нэужь, иджыри къырщэр бгъуэ а тIэкIу къызэрызэдэщIэнати, абыхэм Сардинием къахищIыкIащ.

А къуршхэмрэ хымрэ, дыгъэмрэ щхъуантIагъэмрэ щызэрытемыгъакIуэ дунейм фокIадэм и 18-м щекIуэкIащ гъэ къэс зэхашэ Шы фестивалым (Sardegna Endurance Festival) щыщ Iыхьэ хъуа Шыгъажэ кIыхьэмкIэ дунейпсо зэхьэзэхуэр. Дэтхэнэ шуми иIыну къыхэщIэлъит и гъащIэ псом эржа гъуэгуанэхэм я нэхъ дахэу километри 120-рэ.

Зэпеуэм хэтащ Эмират Зэгуэтхэм, Италием, Испанием, Финляндием, Сауд Хьэрыпым, Кувейтым, Урысейм, Франджым щыщ шыхэмрэ шухэмрэ. Ди къэралым къыбгъэдэкIыу абы ягъэкIуар Къалэ Мухьэмэдрэ иш Найсрэщ. КъинэмыщIауэ, CEI-2 зэхьэзэхуэм Братенковэ Ольгэрэ Велесрэ хэтащ.

Гъуэгуанэр Iыхьиплыу гуэшат: километр 35-рэ и кIыхьагъыу тIурэ, километр 25-рэ и кIыхьагъыу тIурэ. Абыхэм я зэхуакум веткIэлъыплъыныгъэ щрагъэкIуэкIырт.

Гъуэгу тетыху ущIэгузэвэн куэд къалъыкъуэкIами, Урысейм щыщ Къалэ Мухьэмэдрэ илъэсий ныбжьым ит Найсрэ гъуэгуанэр хэщIыныгъэншэу зэпачри, ебгъуанэу къэсахэщ.

Япэ гъуэгуанэ Iыхьэм шым и налитIыр къыщIэхуат. Ауэ Iуэхур псынщIэу ягъэзэкIуэжащ: 45-нэ дакъикъэм Найс и налхэр псынщIэу хуахъуэжри, къыщIэувыIэн щхьэусыгъуэ имыIэу, гъуэгуанэр нигъэсащ. Урысейм икIа гупым я тренер Якупов Николай зэрыжиIамкIэ, Найс и фIыгъуэ дыдэу Iуэхум ирихьэлIат, гъуэгуанэ Iыхьэ зэхуакухэми псынщIэу зэтеувэжырт.

Сыхьэти 6-рэ дакъикъэ 52-рэ секунд 29-кIэ трагъэкIуэдащ Къалэ Мухьэмэдрэ и шымрэ гъуэгур зэпачыным. Я псынщIагъыр - зы сыхьэтым километр 16,43-рэ. Япэ увыпIэр Эмират Зэгуэтхэм щыщ Фарес Iэл-Мансури къиихьащ (5:27:45, псынщIагъыр - зы сыхьэтым километр 21,2-рэ). А къэрал дыдэм икIа Джумэ Халфан Бельяфлэ етIуанэу къэсащ (5:44:13, зы сыхьэтым километр 20,03-рэ). Домбеякъыр Испанием щыщ Альварес Руизэ де Виллэ къиихьащ (5:53:59, зы сыхьэтым километр 20,03-рэ). Зэхьэзэхуэр иуха нэужь, щIэныгъэм и чэзур къэсащ. Абыхэм я щапхъэт Сардинием къыщыхъуа хъэрып, инджылыз-хъэрыпышхэм я гъэлъэгъуэныгъэр. Умыспортсмену щытми, сыт хуэдэ зэмани Horse Country Resort хьэщIэщым уеблагъэу, шым уиsэсу зебгъасэ, е махуэ зыбжанэ зыхыну зекIуэ удыхыхьэ мэхъу. Арагъэнщ Сардинием иджыри «Шыхэм я щIыналъэкIэ» щIеджэр».

Корреспондентым и псалъэхэм дыщIыбгъуну гъэщIэгъуэнщ езы Мухьэмэд гъуэгуанэм и кIэм нэса нэужь жиIахэр: «Шыгъажэр фIы дыдэу къызэрагъэпэщат, Iуэху зэрыхуэфIыкIэ телъыджэ къагъэлъэгъуащ урымхэм. Гъуэгуанэр тыншу щыта жыпIэмэ, тыншытэкъым, уеблэмэ гугъу дыдэт. Япэрауэ, гъуэгум и зэхуэдитIыр пшахъуэ куут, адрейр - мывалъэт. Шым и кIэбдз лъакъуитIым нал щIэтIэхъафатэкъыми, къытехьэлъащ. ИтIани, и кIэм нэс дызэрыкIуэфар ехъулIэныгъэу къыдолъытэ, ар зыхуээфIымыкIаи щыIэщ. Гъуэгуанэм и кIэм щынэсым деж, зыхэпщIар псалъэкIэ къыпхуэмыIуэтэн гуэрщ. ФIыщIэ хэсщIыкIыну сыхуейщ къыддэщIыну къэкIуа щIалэхэми, хъыджэбзхэми, куэдкIэ зыкъытщIэзыгъэкъуа, дыдейуэ къэлъытэ «Отрада» шыгъэжапIэми».

ГъэфIэгъыбзэм щымысхъу, Къалэ Мухьэмэд и ехъулIэныгъэм тепсэлъыхьыжащ «Horse expert» интернет сайтри: «Зэхьэзэхуэм хыхьа шу 20-м щыщу и кIэм нэсар 9 къудейщ. Лъыхъужьхэм яхиыбыдащ Урысейм икIа Къалэ Мухьэмэдрэ Найс цIэр зезыхьэ адыгэ-инджылызышымрэ. Илъэсий ныбжьым ит шыбзым дежкIэ ар япэ дунейпсо утыку ихьэгъуэт».

Къалэ Мухьэмэд дызэрехъуэхъум нэмыщI, мыпхуэдэ зэхьэзэхуэхэр ди щIыналъэми къыщызэрагъэпэщын зэрыщIадзам дыщогугъфIыкI. Дигу щыдгъэфIыну Iэмал зыхудимыIэр а щIалэ жанхэм я Iэр зэрыкIэщIырщ, абыхэм ядэIэпыкъуну къалэн зыщызыщIыж IуэхущIапIэ зэрыщымыIэрщ, жыпIэпэмэ, дунейпсо мардэм къитIасэ мыпхуэдиз шууей лъэрызехьэрэ лъэпкъыцIэр зезыхьэ шы лIэужьыгъуэ зэпэщрэ зиIэ щIыналъэм шухэмрэ шыхъуэхэмрэ игъэтыншыну унафэ щхьэпэ гуэр къызэрыщыдэмыкIырщ.

Девгъэдаlуэт Сардинием щекIуэкIа зэхьэзэхуэхэр къыщызэрагъэпэща Horse Country Resort IуэхущIапIэм и унафэщI Джачинэ Риккардэ зэхьэзэхуэр иуха нэужь, жиIам: «Фестивалыр къыдэхъулIауэ къыдолъытэ. Ар цIыху гупышхуэм яхузэфIэкIа лэжьыгъэщ. Дэ псори дызэкъуэту Сардинием и тетыгъуэм и гъусэу зыхуэдгъэхьэзыращ хьэщIэхэр къызэредгъэблэгъэным: Италием мэкъумэш IуэхухэмкIэ и министерствэри, шухэри, шыхъуэхэри, шыр фIыуэ зылъагъухэри ди гъусащ. Дэ иужь дитщ Сардинием шы зехуэн Iуэхум и дунейм щызекIуэ хабзэхэр зэрыщытхъумэным. Дыщогугъ етIанэгъэ зэпеуэр нэхъыфIыжу къытхузэгъэпэщыну».

ЧЭРИМ Марианнэ.

Утыкушхуэ ихьэрэ и зыщIыкIэ дахэкIэ, и IэпэIэсагъкIэ, къыпкърыкI хуабагъкIэ узыIэпызышэ дэтхэнэми укIэлъыплъыну, и Iуэху къызэрекIуэкIыр зэбгъэщIэну ухуейуэ зы щытыкIэ уоувэ. Ауэ «ар адыгэщ» жаIэу щызэхэпхкIэ, узэщIэзыIэтэ гушхуэныгъэм и мызакъуэу, бгъэдэлъ зэчийм и нэхум нэхъ гъунэгъу зыхуэпщIыну ухуожьэ. Апхуэдэщ иджыблагъэ зи зэфIэкIыр куэдым хьэлэмэт ящыхъуа, «Макъ» («Голос») макъамэ зэхьэзэхуэм къыщыхэлыдыкIа ЛIыуней Алий.

Адыгейм «вагъуэщIэ» къыщызэщIоблэ

УРЫСЕЙ телевиденэм илъэс зыбжанэ хъуауэ щокIуэкI уэрэд жыIэнкIэ зэфIэкI лъагэхэр зыбгъэдэлъ ныбжьыщIэхэр къэзыгъэнахуэ «Макъ» («Голос») зи фIэщыгъэ зэхьэзэхуэр. ЗэрытщIэщи, ди щIыналъэм щыщ цIыху зыбжанэм зыкъыщагъэлъэгъуащ а телепроектым. Ауэ псоми гукъинэж ящыхъуари дэзыхьэхари а зэхьэзэхуэм иужькIэ «Къэбэрдей-Балъкъэрым щIыхь зиIэ и артист» цIэ лъапIэр зыхуагъэфэща Бэрбэч Аскэрщ. Зи макъыр жьгъыруэ зыгъэIу, лъагэу дэзышей щIалэщIэм «Шагъдий» уэрэдыр гущIэм нэсу игъэзэщIа къудейтэкъым, атIэ псэщIи хилъхьат икIи къигъэщIэрэщIэжат. Куэд дыдэм гу зэрылъатамкIэ, Бэрбэчым бгъэдэлъ зэфIэкIым дяпэкIэщ зыкъыщызэкъуихынур, абы еш имыIэу телажьэмэ, дэмыщхьэхыу Iуэху дищIэмэ. Бэрбэч Аскэр и Iуэхур къызэрекIуэкIым ди щIыналъэм исхэр теплъэкъукI ямыIэу кIэлъыплъамэ, апхуэдэ дыдэущ иджыблагъэ «Макъ» зэхьэзэхуэм и утыкум зыщызыгъэлъэгъуа ЛIыуней Алий Адыгэ Хэкум щыпсэухэр зэрыкIэлъыплъар. Уеблэмэ адыгэ интернет дунейми мы махуэхэм зи цIэ «ягъэжьычыр» кIахэ лъэныкъуэм, Адыгэ Республикэм, къыщыхъуа артист ныбжьыщIэрщ.

Зи макъамэ щIэныгъэрэ гъуазджэ зэхэщIыкIкIэ зи цIэ жыжьэ Iуа урысей макъамэтх, уэрэджыIакIуэ цIэрыIуэу Градскэ Александр, Телегинэ Пелагея, Агутин Леонид, Билан Дмитрий сымэ утыкум къихьа адыгэ щIалэм занщIэу гу къылъатащ, ар жыжьэ зэрынэсынур, къаруушхуи зэрыбгъэдэлъыр ямыбзыщIу къыжраIащ.

ЛIыуней Алий (ЛIыунейхэ беслъэней лIакъуэм щыщ лъэпкъщ) 1996 гъэм гъатхэпэм и 26-м Мейкъуапэ къыщалъхуащ. Макъамэм зэрыцIыкIурэ дихьэх щIалэщIэр япэщIыкIэ лъэпкъ макъамэ Iэмэпсымэхэм, псом хуэмыдэу шыкIэпшынэм, нэхъ етауэ къекIуэкIащ. Адыгэ пшынэм кърикъэпщыкIутIыкIыу Iэзэу еуэрт Алий и къуэш нэхъыжь Азэмэт, езыми шыкIэпшынэм мыбзаджэу къригъэкIырт. ЗэщIыгъуу абыхэм къызэрагъэпэщ джэгухэм кърихьэлIэр унагъуэм исхэм я закъуэтэкъым, абы хэша хъурт хьэблэм дэсхэри. Зыми шэч къытрихьэртэкъым Алий шыкIэпшынауэ бэлыхь къызэрищIыкIынум.

Къапщтэмэ, унагъуэм къихъуэ ныбжьыщIэхэр гъуазджэмрэ щэнхабзэмрэ дихьэх, я зэфIэкIыр ягъэлъагъуэ зэрыхъуар зыми ягъэщIэгъуакъым. ЛIэужьыр бжьиблкIэ мауэ, жаIэ. Алий и адэ Станислав IэщIагъэкIэ инженер-механикыу щытми, адэшхуэ-анэшхуэхэр егъэджакIуэу къекIуэкIами, и анэшхэр лъэпкъ псэкупсэ дунейм хэпщIауэ, абыкIэ яхузэфIэкIымкIэ цIыхум яхэIуауэ щытащ. Алий и анэмкIэ и адэшхуэ Джарым Жанджэрий зэрыАдыгэ хэгъэгуу щыцIэрыIуэ шыкIэпшынауэ Iэзэт. Абы шыкIэпшынэм макъамэ къыщригъэкIкIэ, Iэгуи ежьуи хуэмыныкъуэжу жьычу зригъэIэту, ар зыхэмыт джэгур джэгу мыхъууи къалъытэу щытащ. Алий япэщIыкIэ шыкIэпшынэ къызэрищтар, зыми щIимыгъэщIэгъуар арат. Абы къищынэмыщIауэ, нэхъри тригъэгушхуэу, нэхъри игъэхъуапсэу Алий къыщхьэщыт и къуэш нэхъыжьри «Синдика» къэфакIуэ гупым и солисту илъэс зыбжанэкIэ хэтащ, уеблэмэ цIыхум гукъинэж ящыхъуауэ «Убых къафэм» и къэфакIуэ пашэу щытар Азэмэтщ. И анэ ФатIимэщи, ари лъэпкъым и щэнхабзэм пэжыжьэ цIыхухэм ящыщкъым - КъуэкIыпIэм щыпсэу лъэпкъхэм я музейм и IуэхущIэщ.

Ауэ, ар дапхуэдэу хъуами, зы махуэ гуэрым Алий и гупсысэм зыкъызэблихъури, жьэгъупшынэм (скрипкэм) еуэмэ, абы и щэхухэр къигъэIурыщIэмэ, нэхъ къызэрищтэр нэхъыжьхэм яжриIащ. И гуращэр щIалэм и анэшхуэм, КъуэкIыпIэм щыпсэу лъэпкъхэм я къэрал музейм Кавказ Ищхъэрэм щиIэ къудамэм и унафэщI Гуф (Кушъу) Нафисэт, диIыгъри, абы хуэгъэпса дерсхэм ар хатхэну адэ-анэм япиубыдащ. Апхуэдэ щIыкIэкIэ Алий Тхьэм къритa зэчийм зригъэужьу Лъэцэрыкъуэ Ким и цIэр зезыхьэ макъамэ еджапIэм щIэтIысхьащ, ар хъарзынэу къиухащ. Курыт школри макъамэ еджапIэри къиуха нэужь, Алий Тхьэбысым Умар и цIэр зезыхьэ, Мейкъуапэ гъуазджэхэмкIэ и колледжым щIэтIысхьащ, жьэгъупшынэ еуэкIэм зыхуезыгъасэ гупми захригъэтхащ.

Алий къыхиха IэнатIэм хэлъ щэхухэм щагъэгъуазэу, и зэфIэкIхэм зрагъэIэту хуабжьу къеэщхьэпащ и егъэджакIуэ-гъэсакIуэхэу Хъунэгу Земфирэ, Сорокинэ Маринэ, Шаманская Еленэ сымэ. Ахэращ абы чэнджэщ къезытар и щIэныгъэм хигъэхъуэну Мэзкуу дэт, Гнесинхэм я цIэр зезыхьэ макъамэ еджапIэ нэхъыщхьэм кIуэну. ЩIалэр абыхэм я псалъэм тету щыхьэрым кIуащ, «Гнесинкэм» и оркестр къудамэми щIэхуащ. АрщхьэкIэ, 3-нэ курсым щынэсым, Алий фIыуэ къыгурыIуащ и гъащIэр оркестрым зэрыримыпхынур, уэрэд жыIэнымкIэ нэхъ екъуу зэрыщытыр. Абы и еджэным щыпищащ ЩэнхабзэмкIэ къэрал институтым уэрэд жыIэнымкIэ и къудамэм, уэрэджыIакIуэ цIэрыIуэ Долинэ Ларисэ зи унафэщI кафедрэми епха хъуащ.

Алий пасэ дыдэу макъамэ IэмэпсымэхэмкIэ дунейпсо икIи урысейпсо утыкухэм щекIуэкI зэхьэзэхуэхэм хэтащ, мызэ-мытIэуи пашэныгъэри щиубыдащ. Къыхэгъэщыпхъэщ Алий 2009 гъэм Самарэ щекIуэкIа VIII Дунейпсо ЩIалэгъуалэ Дельфий джэгухэм гъуаплъэ дамыгъэр къызэрыщыхуагъэфэщауэ щытар, дыщэр - Погосян Давид, дыжьыныр Пунтов Михаил яхьэхуу. Куэд дыдэ дэкIатэкъым дуней псом щыцIэрыIуэ «Алтын Куз» макъамэ зэпеуэм 3-нэ увыпIэр къыщихьу «НыбжьыщIэ зэчиифIэ» саугъэтри Алий къыщыхуагъэфэщам.

2018 гъэм ЛIыуней Алий «ТолъкъуныщIэ» («Новая волна») зэпеуэм и бжьэгъуэ зэфIэхь никъуэм нэсауэ щытащ. «Макъ» макъамэ зэхьэзэхуэм и 8-нэ зэхыхьэм хэтыну хущIэкъуа щхьэкIэ, Алий ар къехъулIауэ щытакъым. ЩIалэщIэр къемыхъулIам къызэтригъэувыIакъым, атIэ къыхиха гъуэгур нэхъ ерыщу зэрыпхишынум хущIэкъуу хуежьащ. 2019 гъэм гъатхэм и 30-м #УэрэджыIэхэгъэгу дунейпсо макъамэ гъэлъэгъуэныгъэм кърикIуахэр хэIущIыIу ящIащ. Абы щыгъуэ Алий япэ увыпIэр къихьауэ щытащ, гъуазджэ хуэIухуэщIэхэмкIэ «Си гъащIэ» студием къыбгъэдэкI ахъшэ саугъэтрэ Sabina Mak щыгъынхэр щагъэлъагъуэ унэм зыхуэпэкIэм теухуауэ чэнджэщ дерсхэмрэ тыгъэ къыхуащIауэ щытащ.

ЛIыунейм и цIэр нэхъ ину щыIуар 2020 гъэм мазаем къыдэкIа «ИIэт, псори дызэщIыгъуу!» («Ну-ка, все вместе!») ток-шоурщ. Алий игъэхьэзыра видеотеплъэгъуэм къыщигъэIу бзэм и къабзагъэмрэ и зэгъэпэщыкIэмрэ куэдым гу лъатат, и зыIыгъыкIэм хэлъ гушхуэныгъэри къыхагъэщат. ТекIуэну зэрыхьэзырыр, абы щхьэкIэ езым къытехуэ зыри къызэримыгъэнэнур хэкъузауэ жызыIа щIалэм куэд дыдэ къызэщIиIэтат. Абы щыгъуэ Алий игъэзэщIар Хьюстон Уитни и «1 Have Nothing» уэрэдырщ. ЖыпIэнкIэ къызэрымыкIуэу хьэлъэ, хэшыпIэ-дэшеипIэ куэдыщэ зиIэ уэрэд гугъум и япэ едзыгъуэр и кIэм нэсатэкъым къэпщытакIуэхэр къыщызэфIэувам, зэхахыр я фIэщ мыхъуу, хьэлэмэтлажьэ къащыхъуу. Балли 100-м щыщу а зэпеуэм Алий балл 71-рэ къиихьауэ щытащ. ЛIыунейм и ехъулIэныгъэм псом нэхърэ нэхъ игъэгуфIауэ щытар джаз уэрэджыIакIуэ цIэрыIуэ, щIалэм и гъэсакIуэ Бериашвили Этерищ. «ЩыщIэныгъэ гуэрхэр зимыIэ щыIэкъым, ауэ мыпхуэдэ дыдэу Алий зыкъызэкъуихыу уэгум дрихьэжыну сыпэплъакъым, си гъэсэным срогушхуэри, дунейр тIэу пкIэгъуэ схурикъужыркъым», - зиумысыжыгъат уэрэджыIакIуэм.

Алий бжьыгъуэ зэфIэхьым нэмысами, иужьрейуэ игъэIуа «Historia de un Amor» уэрэдыр зэхэзыхауэ зи гузэхэщIэр къызэщимыгъэуа куэд щыIэкъым. Уэрэдыр занщIэу нэхъыбэрэ зэIэпах пшыналъэхэм ящыщ, интернет утыкухэм япэ сатырхэр щиубыд хъуащ. ЛIыуней Алий иджыпсту щIэгъэхуэбжьауэ макъамэм йолэжь, и макъым къикIынур зыхуэдизым, зэрыдришейм и лъагагъым и гъунэр зэхегъэкI.

И сэнаущыгъэм щыгугъ щIалэр тегушхуэри мы бжьыхьэм екIуэкIа «Макъ» зэхьэзэхуэм и 10-нэ зэхыхьэм кIуащ. Мызыгъуэгум зыхущIэкъур щIалэм къехъулIэри, урысейпсо утыкушхуэм ихьэфащ. КъэпщытакIуэхэр къыдихьэхын папщIэ, Алий къыхихар «Gnarls Barkley» дуэтым и «Grazy» уэрэд цIэрыIуэрщ. Мыри бгъэзэщIэнкIэ хьэлъэ дыдэт, ауэ Алий щыуагъэ зыри къыхимыгъэкIыу ар и кIэм нигъэсащ.

Алий япэу къыхуеплъэкIар Агутин Леонидщ, абы и ужьым иту адрей къэпщытакIуэхэми зыкъыхуагъэзащ. Асыхьэтым щIалэщIэм и гум щыхъэр хуэмыгъэпщкIужу зэрыдэлъеям къимыгъэгумэщIа абы кIэлъыплъхэм яхэту къыщIэкIынкъым. Алий гъэсакIуэу къыхихар Телегинэ Пелагеящ. Абы псалъэр къыщищтэм жиIащ: «Фи щIыналъэр апхуэдизкIэ дахэщи, абы къыщыхъуа цIыхухэм ягъэIу макъми дахагъэу хэлъыр къыпхуэмылъытэну инщ. Си цIэмрэ «Адыгея» фIэщыгъэмрэ хъарзынэу зэдоджэгури, уэрэ сэрэ пшыналъэ Iэджэ екIуу зэрыдгъэджэгуфынум шэч къытесхьэркъым. СогуфIэ, согушхуэ».

Пелагея гъэсакIуэу къыщIыхихам теухуауэ телепроектым и репортёр Милимеров Жан ЛIыунейм щеупщIым, жиIар мыращ: «Сэ Пелагея къыщIыхэсхар сыщалъхуа хэкум и дахэ зэрыжиIам щхьэкIэкъым, атIэ а хэкум и цIэр жыжьэ зэрыбгъэIуфын макъамэ Iэмалым тIури дызэрыдихьэхым щхьэкIэщ. Мелизматикэ, зы уэрэд едзыгъуэр дэпшейуэ хэшыгъуищ-плIыкIэ зэрагъэкIыхь уэрэджыIэкIэ Iэмалым, тIури дызэрепх», - жиIащ.

Ауэ цIыхухэм нэхъ гъэщIэгъуэн ящыхъуар нэгъуэщIщ: «Iуэху хыхьауэ текIуэну хуэмей щыIэу къыщIэкIынкъым. Апхуэдэу щыт пэтми, текIуэныгъэм сыхущIэкъуу сыщыткъым. ЦIыхущIэхэр зэзгъэцIыхун, узыдэлажьэ хъуну IэщIагъэлIхэм нэIуасэ захуэсщIын щхьэкIэщ «Макъ» зэхьэзэхуэм сыкъыщIыхыхьар».

Сыт хуэдэу щымытми, зэры-Мейкъуапэу, зэрыадыгэ дунейуэ щIалэщIэм къыкIэлъоплъ, абы и ехъулIэныгъэхэм ирогушхуэ. Езы Алии абы гушхуэныгъэ къызэрыритыр ибзыщIыркъым, интернетым щиIэ напэкIуэцIхэмкIэ цIыхум фIыщIэ къахуищIу, цIыхугъэ-адыгагъэу хэлъри имыущэхуу къахопсалъэ. Адыгэ Хэкум и Iэтащхьэ КъумпIыл Мурат Инстаграмым щиIэ напэкIуэцIым «Макъ» зэпеуэм щыщу щIалэр зыхэта пычыгъуэхэр мызэ-мытIэу къригъэуващ, абыкIэ зэрыиныр, ехъулIэмэ зэригуапэр къызыхэщ псалъэхэр хукIэщIитхэжу.

ЛIыуней Алий адыгэ щIыналъэм къыщыхъуа щIалэ къызэрыгуэкIкъым. Адыгагъэм щIапIыкIауэ, абы и IэфIымрэ и фIыпIэмрэ фIыуэ щыгъуазэу, и дахагъэ псори и щэн-зекIуэкIэхэм къыхэщу зы адыгэ ныбжьыщIэщ. Абы и щытыкIэр адыгэ минищэ бжыгъэхэм я гум щIыпэджэжри аращ. Зи ныбжьыр илъэс 25-рэ фIэкIа иримыкъуа адыгэ щIалэм ерыщагъ хэлъу утыкушхуэр къызэризэуар куэдым я дежкIэ щапхъэ нэсщ. Дыщогугъ и насып текIуэну, зыхыхьа Iуэхум къыхэжаныкIыну, нэхъри ефIэкIуэну. Маржэ, Алий!

ТАБЫЩ Мурат.

ЦIыхур щалъхуа щIыналъэм и цIэр фIыкIэ щагъэIум, и теплъэр дахэкIэ щагъэлъагъуэм деж нэхъ лейуэ мэгушхуэ. Хамэ щIыпIэ куэдым телъыджэу къыщалъытэ пасэрей ухуэныгъэхэмрэ щIыуэпс теплъэгъуэ хьэлэмэтхэмрэ нэхърэ зымащIэкIэ нэхъ фагъуэкъым ди лъахэм и хъугъуэфIыгъуэхэр. ЩIы хъурейм щикъухьауэ тет лъэпкъым я плъапIэщ дунейм щынэхъ лъагэ дыдэу къыщалъытэ Iуащхьэмахуэ бгы уардэр.

Хэкум и акъужь щабэр

ЗЫХУЭБГЪАДЭ хъун щыIэкъым адыгэхэр игъащIэ лъандэрэ ШэджанэкIэ еджэу нобэ цIыхухэр уэру здэкIуэ Шэрэдж гуэлхэр. Шэджэм псыкъелъэхэм я шкIур макъымрэ къапиху жыыбгъэ мащIэмрэ хущхъуэгъуэу къалъытэ. НэгъуэщI куэдми я гугъу пхуэщIынущ. Дэтхэнэри ди щIыналъэм щыпсэу цIыхухэм я дежкIэ лъэпкъ гъащIэм и дамыгъэщ, щалъхуа хэку цIыкIум и нэщэнэщ. Абы иужькIэ гурыIуэгъуэ мэхъу щыхьэрышхуэм дэсхэм мы махуэхэм зэIэпахыу кърахьэкI хъыбар щIагъуэр.

Къэбэрдей-Балъкъэрым и щIыуэпс дунейм щыщ теплъэгъуэхэр Мэзкуу къалэшхуэм и метро кIуэцIым щыплъагъуну Iэмал щыIэщ. Сокольники гъуэгум дяпэкIэ ирикIуэнущ «Урысейм - зыплъыхьакIуэ» псалъэхэр зытет мафIэгур. Абы къытещынущ хэгъэгушхуэм и щIыпIэ зэхуэмыдэхэм я тхыдэм, къэзыухъуреихь дунейм, ухуэныгъэ хьэлэмэтхэм щыщ сурэтхэмрэ теплъэгъуэхэмрэ. Гупсысэр къыхэзылъхьар «Урысей туризм» къулыкъущIапIэращ. Ар абы даIыгъащ Мэзкуу транспорт хуэIухуэщIэхэмкIэ и IуэхущIапIэм.

«Урысей туризм» къулыкъущIапIэм хъыбар къызэритамкIэ, мафIэгум щыщу цIыхухэр къызэрырашэкI вагонитхур къэралым и щIыналъэ 19-м теухуауэ щытынущ. Абыхэм ящыщщ, псалъэм папщIэ, Калининград, Камчаткэр, Карелиер, Дагъыстаныр, Тэтэрстаныр, Алтайр, Къэбэрдей-Балъкъэрыр.

Къэбэрдей-Балъкъэрым и щIыуэпс дунейм щыщу вагонхэм языхэзым тращIыхьащ Iуащхьэмахуэ и теплъэр къызытещ сурэт бгъуфIэшхуэр. Интернетым щызэIэпах мы хъыбарым цIыхум къарита гушхуэныгъэр зы жыIэгъуэкIэ ди зы лъэпкъэгъу щIалэм къиIуэтэфащ: «Iуащхьэмахуэ и сурэт дахэшхуэр щыслъэгъуам Хэкум и акъужь щабэр къытхуихьа къысфIэщIащ».

Мэзкуу метром куэд лъандэрэ къыдекIуэкI хабзэ дахэщ Iуэхугъуэ пыухыкIахэм, махуэщIхэм, гупсысэщIэхэм теухуауэ мафIэгухэр ягъэщIэращIэу. Ди хэкуэгъухэр зыгъэгуфIа, хэкум хуаIэ гурыщIэр къызэщIэзыгъэрыуэжа «Урысейм - зыплъыхьакIуэ» проектыр Сокольники гъуэщI гъуэгум мазихкIэ тетынущ.

ШУРДЫМ Динэ.

Иджыри и пIэ имыувэпа тхыдэ къудамэхэм язщ 1846 гъэм Щамил Къэбэрдейм къэкIуауэ зэрыщытар. Абы и пэ къиухуэу Iимамым адыгэхэм къахуигъэхьа тхыгъэр тхыдэ фэеплъ хъугъуэфIыгъуэу къэплъытэну хуэфащэщ.

Щамил Iимамым къытхуигъэхьа тхыгъэр

«ТХЬЭМ и нэфIыр зыщыхуа фи щIыналъэм фIэщхъуныгъэ къабзэм и пщIэр щиIэтын къалэнкIэ Сулеймэн-ефэнды щхьэмахуэр нэзгъэкIуа нэужь, сэри фи деж сынэкIуэн си гугъащ, ди зэпыщIэныгъэхэр нэхъри нэхъ хуабэ, нэхъ быдэ хъун хуэдэу. Ауэ ди хэгъэгум къиужьгъа бий къомым апхуэдэ Iэмал къызатакъым. Абыхэм дапэщIэувэу, Алыхьым и нэфI зыщыхуа Хэкур дымыхъумэу хъунутэкъым.

Иджы дызыщIэхъуэпсахэр къыдэхъулIащ, бийхэр, я напэ текIауэ, я мурадхэр къемыхъулIауэ, я плъапIэхэм гугъэ хахыжауэ икIуэтыжахэщ. Iейм дыкъезыгъэла Алыхьталэм фIыщIэ худощI, Абы и закъуэщ къыдэхъулIар къызыбгъэдэкIыр.

Си ныбжьэгъу пэжхэр си гъусэу Благодатное къуажэм сыкъекIуэлIэжа нэужь, я псэупIэхэр зэрагъэпэщыжыну яжесIащ. А зэман дыдэм зи гугъу сщIа нэIибыр къэкIуэжри къыфщытхъуащ, фыкъызэрыбгъэдэтами, дэ нэхъ гъунэгъу фыкъытхуэхъуным фызэрыщIэхъуэпсми, фи щIыналъэм бийр ифхужыфын папщIэ щIэн хуейхэми дытепсэлъыхьащ. Сыфхуэарэзыщ, Алыхьым фи мурадыфIхэр къывигъэхъулIи псэукIафIэ фищI.

Фымышынэ, фигури фымыгъэкIуэд, фэ фи Iуэхур лъагэщ. Ислъам диным фыхуэпэжыху, хабзэншэхэр къыпфэлъэщынукъым. Абыхэм я мылъкум зыдевмыгъэхьэх, бийхэр я къуэш муслъымэнхэм япэ изыгъэщу къывэпцIыж фи лъэпкъэгъухэми дзыхь яхуэвмыщI, дунейми ахърэтми я нэлатыр зытехуэу удын фIэкIа зыхуэмыфащэ а тхьэгъэпцIхэм ещхьу фи напэр темыкIын папщIэ.

Сэ куэд дэмыкIыу фи нэIибыр ныфхуэзгъэкIуэнущ, дызэрылъагъунуи Iэмал къытхукъуэкIыну сыщогугъ, къытпэщылъ Iуэхухэм гунэсу дытепсэлъыхьын хуэдэу. Алыхьыр гъусэ фхузощI, фIым Тхьэм фыхуишэ».

Зыгъэхьэзырар
ХЬЭПЦIЭ Iэуесщ.

Макъамэр зи псэм хэлъ Нэхей Аслъэн

Урысей Федерацэм, Адыгейм, Къэбэрдей-Балъкъэрым, Къэрэшей-Шэрджэсым я цIыхубэ артист, Кубанымрэ Абхъазымрэ гъуазджэхэмкIэ щIыхь зиIэ я лэжьакIуэ, Зэныбжьэгъугъэм и орденыр, «Адыгейм и щIыхь» медалыр, Дунейпсо Адыгэ Хасэм и дамыгъэ нэхъыщхьэр, УФ-м, АР-м я къэрал саугъэтхэр, Шостакович Д. Д. и цIэкIэ щыIэ саугъэтыр зыхуагъэфэща, Кавказ Ищхъэрэм, Урысей псом щыцIэрыIуэ композитор, АР-м къафэмрэ уэрэдымкIэ и «Ислъэмей» къэрал ансамблым и художественнэ унафэщI Нэхей Аслъэн Къасым и къуэм хуэдэ цIыху гъуэззэджэм къытебгъэзэжурэ утепсэлъыхьыныр лейкъым.

НЭХЕЙР щIыпIэ куэдым къыщацIыху. Ар цIэрыIуэ зыщIар, дауи, и IэщIагъэм хуиIэ Iэзагъырщ. Аслъэн и цIэр адыгэ тхыдэм дыщэпскIэ хитхащ Адыгейм и япэ лъэпкъ оперэмкIэ, абы къызэригъэпэща, нобэ Адыгейр зэрыгушхуэ «Ислъэмей» ансамблымкIэ. Нэхейм и IуэхущIафэхэмкIэ лъэпкъ щэнхабзэм зрегъэужь, хэгъэгухэмрэ къэралхэмрэ хуаIэ зэпыщIэныгъэхэр нэхъри ирегъэфIакIуэ, къыдэкIуэтей щIэблэр фIым, дахэм, гъуазджэм хуегъасэ.

Абы и гъащIэ псор зытриухуар ди лъэпкъ профессиональнэ музыкэм зегъэужьынырщ. Ар икъукIэ Iуэхушхуэщ. Псом хуэмыдэу Нэхейм и IэдакъэщIэкIхэм иджыпсту мыхьэнэшхуэ иIэщ, сыт щхьэкIэ жыпIэмэ, иужьрей илъэси 10-м макъамэ мыхьэнэншэ куэд дунейм къытехьэ хъуащ. Ар нэхъыбэ дыдэу къызыфIэIуэхухэм ящыщщ Аслъэн. Абы сытым дежи жеIэ композиторхэр, тхакIуэхэр, европэ мардэхэм изагъэу, гъэхьэзырын зэрыхуейр, ди лъэпкъым гъуазджэ нэс иIэну зэрыхуэфащэр.

Лэжьыгъэ купщIафIэкIэ гъэнщIа гъуэгуанэ къызэринэкIащ композитор цIэрыIуэм. Абы гъуазджэм и лэжьакIуэ цIыху къызэрыхэкIынур гурыIуэгъуэу къыдэкIуэтеящ. Адыгэ Республикэм и Теучэж районым хыхьэ Джыджыхьэблэ къыщыхъуащ Аслъэн, бынунагъуэшхуэм къыщалъхуащ. Зауэ нэужь лъэхъэнэм цIыхухэр гугъуехь куэд хэта пэтми, сабиигъуэ насыпыфIэ иIауэ къелъытэ. ПэщIэдзэ классхэм щыщIэсым фIыуэ еджэрт, макъамэм егупсысыртэкъым, ауэ усэ итхырт. ТэкIу нэхъ къыдэкIуэтея нэужь, уэрамым щагъэзащIэ макъамэхэм хуабжьу дихьэх хъуащ. Абы щыгъуэм щегъэжьауэ нотэ зы-тIу нэхъ емыдаIуу макъамэр зыхуэдэр къищIыхуфырт. Дауи, ар композитор хъуну и щIыхьэлIи къыхэхъуэртэкъым, ауэ апхуэдизкIэ макъамэм дихьэх хъуати, самодеятельнэ гупхэм, гупжьей зэмылIэужьыгъуэхэм кIуэурэ макъамэ Iэмэпсымэ псоми еуэфу зригъэсат. ИужькIэ, дзэм къулыкъу щищIэну щыдашам, и япэ уэрэдхэр абы щитхащ.

Армэ нэужьым музучилищэм щеджащ, Шаповалов, Меньшин, Маркарьян, нэгъуэщIхэми ягъэсащ. ИтIанэ ЩэнхабзэмкIэ институтым щIэтIысхьащ, 1978 гъэм Тбилиси къэрал консерваторэм кIуащ. Мис абдежщ къыщежьэр гъуазджэ нэхъ хэлъэтыкIам щиIа ехъулIэныгъэхэр. Тбилиси консерваторием щыщIэсым фIыуэ егупсысауэ езым и лъагъуэ къыхихыжащ Аслъэн. КъыгурыIуащ зи ужь ихьа Iуэхур къыгуэхыпIэ имыIэу къызыхэкIа лъэпкъым, абы и тхыдэм, и бзэм зэрепхар. Апхуэдэ щIыкIэкIэ и IэдакъэщIэкIхэм яIэну классикэ теплъэр къыхихри, лъэпкъ купщIэри щIилъхьэжащ.

Гъуазджэм къыщикIуа гъуэгуанэр тыншу щымытами, ар гугъуехьым иригъэкIуэтхэм зэи ящыщакъым. Абы кърикIуари нэрылъагъущ. Илъэс 25-рэ и пэ къызэригъэпэщащ къафэмрэ уэрэдымкIэ «Ислъэмей» ансамблыр. А гупым хуэдэ адыгэм иIэкъым. Сыт щхьэкIэ жыпIэмэ, ар Нэхейм гупсысэу и щхьэм къыщихьам зыхуеяр цIыхухэм я нэгу зезыгъэужьын ансамблтэкъым, атIэ адыгэ щэнхабзэм и зы Iыхьэ гъэщIэгъуэн - уэрэд IуэрыIуатэр къэзэзыгъэщIэрэщIэжынт. Апхуэдэуи къыщIэкIащ. Нобэ ар зы гуп лъэрыхь хъуащ.

«Иджырей ансамблыр си псалъэр ныкъуэжыIэу къызыгурыIуэ, зэфIэкI зыбгъэдэлъ, лэжьэным хуэмыщхьэх цIыхухэу зэхэтщ. Нобэ доллар мин бжыгъэ зи уасэ микрофонхэр къыдощэхуф, фащэ щад цех, зыхуей хуэгъэза студие диIэщ, европей жыпхъэхэм изагъэ уэрэдхэр, макъамэхэр идогъэтхыф», - жеIэ Нэхей Аслъэн.

«Ислъэмейм» мызэ-мытIэу концерт щитащ Тыркум, Иорданием, Израилым, Германием, Грецием, Инджылызым, Италием, Польшэм, Чехым, Урысейм и къалэ зэмылIэужьыгъуэхэм. ЦIыхубэ уэрэдхэмрэ къафэхэмрэ нобэ дунейпсо цивилизацэм и кукъукупсэм итщ, сыт хуэдэ лъэпкъ щэнхабзэми хуэпэсэ бгъуэрыт. Уасэ хуэщIыгъуейщ - ансамблым макъ зыбжанэу зэщIэкъуэжыныр жиIэ уэрэд-

хэм. ЦIыхубэ уэрэдхэр ар жанр щхьэхуэщ икIи лъэпкъым и псэщ. Абы и тхыдэр, и гупсысэр, игу зэрыгъур, и бзэр, и гум и къеуэкIэр зыхэплъагъуэр уэрэдыжьхэрщ. «Ислъэмейм» и къалэн нэхъыщхьэр ди адэжьхэм къытхуагъэна щэнхабзэ хъугъуэфIыгъуэр хъумэнырщ, ар къыдэкIуэтей щIэблэм ябгъэдэлъхьэнырщ, адыгэ щэнхабзэр дуней псом къыщегъэцIыхунырщ.

Лъэпкъ оперэ зэриIэмкIэ япэ къэсым зигъэщIэгъуэфынукъым. Аслъэн апхуэдэ хъугъуэфIыгъуэкIэ къытхуэупсащ адыгэм. Абы и творчествэм и нэхъ лъагапIэу къэплъытэ хъунущ МэшбащIэ Исхьэкъ и романымкIэ итха «Раскаты далекого грома» оперэр. «1980 гъэхэм я пэщIэдзэм, Тбилиси консерваториер къыщызухым стхащ оперэр. Абы лъандэрэ илъэс щэщIи дэкIыжауэ, 2011 гъэм Адыгейм и утыку къисхьащ си IэдакъэщIэкIыр. Ди республикэм и щэнхабзэ гъащIэм хэт нэхъ Iэзэхэм я къару халъхьащ мыбы, артисти 100-м нэблагъэ хэтащ. Оперэм лъабжьэ хуэхъуар XVIII лIэщIыгъуэм и кIэм, 1796 гъэм Адыгэ хэкум щекIуэкIа Бзиикъуэ зауэрщ, ар ди тхыдэм и напэкIуэцI нэхъ гуузхэм ящыщ зыщ.

Тбилиси консерваторэм и япэ курсхэм сыщIэсу произведенэ нэхъ цIыкIухэм зеспщытащ, ауэрэ си зэфIэкIым хэзгъахъуэурэ нэхъ иныIуэхэри стхащ. ИужькIэ сызэджа псори къызэрызэщIэскъуэжын жанру оперэр къыхэсхат. Абы и [illegible] къэслъы[illegible] поэмэ [illegible]ащ, ауэ [illegible] и «Бзии[illegible]м адыге[illegible]джэу, ар [illegible] езухуащ. [illegible], дызэдэ[illegible]уащ. Абы [illegible] къыздэ[illegible] консерваторэм сыщезыгъэджакъым. Романыр и лъабжьэу оперэм либреттэ хуэзытхар Куржы Республикэм щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ Абашидзещ.

Сэ къызэрысщIыхьытэмкIэ, лъэпкъым оперэ иIэныр фIыгъуэшхуэщ. Сыт щхьэкIэ жыпIэмэ, ар уи щэнхабзэм и лъагагъым, фIагъым, куугагъым къэзыгъэлъагъуэщ. Нэгъуэщ жыпIэмэ, лъэпкъыр лъэпкъыу зэфIэувэнымкIэ, абы и щэнхабзэр хъума хъунымкIэ хуабжьу сэбэпынагъ ин зиIэ произведенэщ ар. Илъэситl ипэ «Раскаты далекого грома» оперэм и концерт «Ислъэмеймрэ» симфоние оркестрымрэ зэдагъэзащIэу утыку къытхьащ.

ИужькIэ адыгэ оперэм и партитурэр къыдэкIащ. Оперэр нотэкIэ тхауэ къыдэгъэкIыныр ди республикэм и гъуазджэ дунейм мыхьэнэшхуэ зиIэ Iуэхущ. Сыт щхьэкIэ жыпIэмэ, а оперэр иджы дэнэ щыпIи щыбгъэзащIэ хъунущ, тыкъыбгъэлъхьэ хъунущ щэнхабзэмрэ гъуазджэмрэ еджапIэхэм», - къыддэгуэшащ Аслъэн.

ТхакIуэм зэхиха е и гъащIэм щыщ Iуэхугъуэ гуэр хъыбаркIэ къыщыIуэтэжкIэ, къохъу макъамэтхым и гурыщIэ гуэрхэр щыхилъхьэ IэдакъэщIэкIым. Нэхейм и сабиигъуэр и нэгу къыщIэзыгъэувэж, ар щыкIуа адыгэ жылэр, сабиих зыпIа и анэр игу къэзыгъэкIыж IэдакъэщIэкIщ «Сабиигъуэ жыжьэм и макъамэхэр» триптихыр. Ар гущэкъу уэрэдкIэ къыщIедзэ – «Гуащэгъагъ и гъыбзэ», абы къыкIэлъокIуэ «Сабиигъуэ жыжьэм и макъамэхэр» композицэр, ещанэ Iыхьэр «Раскаты далекого грома» оперэм щыщ «Зыгъэлъэт» къафэращ.

«Си макъамэхэм нобэрей си дуней еплъыкIэри я лъабжьэщ, ахэр гур дэзышейхэу схужыIэнукъым. Сыт щхьэкIэ жыпIэмэ, ар философым и музыкэщ. Ар зэрызэхэт нотэхэр языныкъуэхэм деж апхуэдизкIэ нэщхъейщ, гупсысэ, гукъэкIыж куэд яхэлъщи, концертым сыщIэсу сыщедаIуэкIэ, си нэпсыр щысхуэмыIыгъ къысхуохуэ», - жеIэ абы.

Аслъэн хуэдэ цIыху лъэрызехьэхэрщ лъэпкъым зезыгъэужьри, зэкъуэшыныгъэр зыгъэбыдэри, зэпыщIэныгъэхэр зыгъэлъэщри. Ар сытым дежи быдэу къыпыщIащ Къэбэрдейм. Абы къежьапIэ хуэхъур адыгэ композитор цIэрыIуэ ХьэIупэ ДжэбрэIил Тбилиси зэрыщыдеджарщ, абы лъандэрэ ахэр зэрызэныбжьэгъурщ. 1983 гъэм къыщыщIэдзауэ зы илъэси къэмынэу Налшык къакIуэу щытащ ар, ныбжьэгъуу иIащ Къардэныр, Молэр, ХьэхъупащIэр, ХьэIупэр... Зэдэлажьэрт, зэныбжьэгъут, Композиторхэм я союзым и пленумхэм зэгъусэу хэтт, Москва кIуэрти, концертхэр щатырт, абыхэм къатетхыхьыр куэдт.

1992 гъэм «КъБР-м гъуазджэхэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ», 2013 гъэм «КъБР-м и цIыхубэ и артист» цIэ лъапIэхэр хуагъэфэщащ Нэхей Аслъэн. Къэбгъэлъагъуэмэ, ди нэхъыжьыфIхэм я фIыгъэкIэ, щэнхабзэ и лъэныкъуэкIэ зэпыщIэныгъэфIхэр диIэщ. ХьэIупэм и автор концертитI Мейкъуапэ щекIуэкIащ. Нэхущ Чэрим Сокъур Ольгэ, Тут Заур сымэ Адыгейм фIыуэ къыщалъагъу, пщIэшхуэ къыщыхуащI. «Кабардинка»-р зыпамыщI щыIэкъым. Апхуэдэ дыдэу АР-м и щэнхабзэм и лэжьакIуэхэри ди деж къокIуэри концерт щат. А зэпыщIэныгъэхэр фIыщ, дахэщ, быдэщ, зи щIалэгъуэхэм дяпэкIэ къыпащэн хуейщ. Куэд яхуэзэщIэкIащ ди нэхъыжьыфIхэм. Псалъэм къыдэкIуэу жыпIэмэ, Адыгэ щэнхабзэм и дунейпсо фестивалым и унафэщIу щыIар Нэхей Аслъэнщ. Иджы и хъуэпсапIэщ адыгэ композиторхэм я фестивалы зэхишэну. «Ди жагъуэ зэрыхъунщи, ахэр куэд хъуркъым. Композитор щIалэхэр мащIэ дыдэщ, абы хуеджэну хуей щыIэххэкъым. Ауэ зэманым сытым дежи декIуу щытынур музыкэ лъагэрщ, классикэрщ. ЗэпыщIэныгъэ диIэщ, дыпсэухуи диIэнущ, нэхъыщхьэр мис а классикэм дихьэх щIалэгъуалэ къытщIэхъуэнырщ», - жеIэ Аслъэн.

Композиторхэм, музыкантхэм я бынхэм адэм и IэщIагъэр къыщыхахыж куэдрэ урихьэлIэркъым. Сыт щхьэкIэ жыпIэмэ, а лэжьыгъэм къарууэ, зэману, узыншагъэу пIихыр куэдщ, абы псоми гу лъатэ. Ауэ Аслъэн и къуэ Азэмэт абыхэм игъэшынакъым икIи и адэр игъэгушхуащ творческэ IэнатIэр къызэрыхихамкIэ. Илъэс куэд щIауэ зэгъусэу зэдолажьэ, зэдотхэ ахэр. И адэр Тбилиси консерваторэм щыщIэсым, абы къепха школым щеджащ Азэмэт, итIанэ Мейкъуапэ ГъуазджэхэмкIэ дэт училищэр къиухащ, Адыгей къэрал университетым и макъамэ-педагогикэ къудамэм щеджащ. Иджыпсту «Ислъэмей» ансамблым и художественнэ унафэщIым и къуэдзэу мэлажьэ, макъамэ етх, цIыхубэ уэрэдхэм аранжировкэ яхуещI. Нэхей Аслъэн и IэдакъэщIэкIхэм япэу едаIуэр, зэпкърызыхыр, фортепианэкIэ зыгъэзащIэр Азэмэтщ. «Хьэгъэудж и зэхуэкIуэ» рапсодиер аращ Аслъэн зыхуитхар.

Нэхей Аслъэн и симфоние музыкэмрэ вокал IэдакъэщIэкIхэмрэ Iэгуауэшхуэхэр щыхуаIэтащ Грецием, Италием, Германием, Инджылызым, Тыркум, Иорданием, Израилым, нэгъуэщI щIыпIэхэм. И цIэр щаIэт адыгэ дунейм, къэрал куэдым. Апхуэдэ пщIэрэ щIыхьрэ иIэу къэсащ нобэрей махуэм, лъэпкъым и напщIэрэ артистхэм я гъуазэу. АдэкIи тхэну, лэжьэну зегъэхьэзыр абы. «ЩIыхьыцIэ сиIэщ, зылI ищIэн сщIащ» - жиIэу тIысыжхэм ящыщкъым. Симфоние оркестрми «Ислъэмей» ансамблми яхуэтхэнущ. Абы и дежкIэ нэхъыщхьэу сыт щыгъуи щытар иджыри къонэж: фIагъ лъагэ зиIэ адыгэ макъамэ цIыхубэм я деж нихьэсынырщ, ар цIыхухэм къагурыIуэ, яфIэфI ищIынырщ.

«Адыгэ уэрэдхэмрэ макъамэхэмрэ дунейпсо щэнхабзэм и хъугъуэфIыгъуэу къалъытэну яхуэфащэщ. Абы щхьэкIэ, шэч хэмылъу, дэ, композиторхэр, музыкантхэр, уэрэджыIакIуэхэр, хореографхэр, къэфакIуэхэр псэемыблэжу дылэжьэн хуейщ, цIыхухэм зрагъэсапхъэщ артистхэм я Iэзагъымрэ зэчиймрэ, ахэр къазэрахуэупсэ псэ хуабагъымрэ гу къабзагъымрэ пщIэ хуащIу», - жеIэ Аслъэн.

НЭЩIЭПЫДЖЭ Замирэ.

ЩIыналъэ Iыхьэм щыпашэхэр

Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым и Физкультурэ-узыншагъэр щрагъэфIакIуэ комплексым щекIуэкIащ IV Урысейпсо студент джэгухэм я Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ щIыналъэ Iыхьэр.

2021-м и Урысейпсо щIалэгъуалэ проектхэм я зэпеуэм къыщихьа къэрал грантымкIэ зэхьэзэхуэр къызэригъэпэщащ ГъуазджэмкIэ Кавказ Ищхъэрэ къэрал институтым. Ар диIыгъащ ЩIалэгъуалэ IуэхухэмкIэ къэрал агентствэм. Джэгухэм я гъусэщ - Щхьэзакъуэ зэзауэхэмкIэ урысейпсо зэгухьэныгъэр, абыхэм зегъэужьынымкIэ КъБР-м щыIэ фондыр, ЩIалэгъуалэм зегъэужьынымкIэ фондыр, КъБР-м СпортымкIэ и министерствэр.

Зэхьэзэхуэм хэтахэр щIэбэнащ медаль комплекти 100-м щIигъум. Урысей Федерацэм и еджапIэ нэхъыщхьэхэу Мэзкуу областым, Тыва Республикэм, Краснодар крайм, Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ щIыналъэм щыщу мас-реслингымрэ сумомрэ зэхуашэсащ спортсмени 120-рэ.

СумомкIэ цIыхубзхэм я деж абсолютнэ хьэлъагъым пашэныгъэр щиубыдащ Къэбэрдей-Балъкъэрым щыщ спортсмен цIэрыIуэ, мас-рестлингымкIэ Урысей Федерацэм спортым и мастер, штангэ къэIэтынымкIэ Европэм и чемпион КъуэщIысокъуэ Кристинэ. Зэхьэзэхуэм и судья нэхъыщхьэу щытащ мас-рестлингымкIэ Урысей Федерацэм и щIалэгъуалэ командэ къыхэхам и тренер нэхъыщхьэ Гъубж БетIал.

Илъэс 16 - 17-м итхэм грэпплингымкIэ я зэпеуэм щыбэна хьэлъагъхэм дыщэ медалхэр къыщахьащ Желдашев Ислъам (кг 58-рэ), Дзэмыхь Амир (кг 63-рэ), Дыгулыбгъу Хьэчим (кг 69-рэ), ХъуэкIуэн Къантемыр (кг 85-рэ), БищIо Марат (кг 85-м щIигъу) сымэ. Илъэс 18-м щIигъу спортсменхэм я зэпэщIэтыныгъэм зыхэта гупхэм къащыпэлъэщын къахэкIакъым Пэфыф Темырлан (кг 58-рэ), Чочаев Тамерлан (кг 62-рэ), Шэт Юнус (кг 66-рэ), Джэтэжьокъуэ Алан (кг 71-рэ), Псэныкъуэ Ислъам (кг 77-рэ), Гаджимурадов Ибрэхьим (кг 84-рэ), Бэч Тигеран (кг 92-рэ), Гажонов Исмэхьил (кг 100), Абдулаев Магомед (кг 100-м щIигъу) сымэ. Зэхьэзэхуэхэм я судья нэхъыщхьэу щытащ грэпплингымкIэ Урысей Федерацэм и командэ къыхэхам и тренер нэхъыщхьэ, грэпплингымкIэ иджырей чемпионым и гъэсакIуэ Шыхъуэстэн Руслан.

Джэгухэр къыщызэIуах, щызэхуащIыжым ехьэлIа Iуэхугъуэхэр ягъэдэхащ къэфакIуэхэм, уэрэджыIакIуэхэм, творческэ, спорт гупхэм. Къызэхуэсахэм ягу къинэжащ Къэбэрдей-Балъкъэрым эстетикэ гимнастикэмкIэ и федерацэм и командэхэм я зыкъэгъэлъэгъуэныгъэхэр. Абыхэм я пашэщ федерацэм и президент Михайленкэ Светланэ.

ЗэIущIэ дахэхэр, удэзыхьэххэр къагъэлъэгъуащ каратэмкIэ спортсменхэм. «Кёкусинкай каратэ» лIэужьыгъуэм цIыхухъухэм я деж дыщэ медалыр къыщихьащ Жэмбей Астемыр, цIыхубзхэм я деж пашэныгъэр щиубыдащ Толдиевэ Лейлэ. НыбжьыщIэхэм я зэпэщIэтыныгъэм япэ увыпIэхэр щаубыдащ Толдиев Алийрэ Гвазавэ Софиерэ. «ТекIуэныгъэм хущIэкъуу» саугъэт щхьэхуэр къыхуагъэфэщащ Назрэн Альбертрэ Баовэ Саидэрэ. Зэхьэзэхуэхэм я судья нэхъыщхьэу щытащ Урысей Федерацэм щIыхь зиIэ и тренер Къазий Михаил.

ГъуазджэмкIэ Кавказ Ищхъэрэ къэрал институтым фIыщIэ хуещI зэхьэзэхуэхэр къызэгъэпэщынымкIэ щIэгъэкъуэн хъуа Эфендиев ФуIэд, Суановэ Залинэ, Къаныкъуэ Заур, Челикин Артём, Ульяновэ Светланэ, Ковалёвэ Алинэ, Терентьевэ Иннэ, Михеев Александр сымэ.

ЖЫЛАСЭ Замир.

Яхуэфэщэн жэуап ират

Тыркум къыщыдэкI «Дэйли сабах» газетыр топсэлъыхь Германием и «Дойч Элле» къыдэкIыгъуэу щэкIуэгъуэм 28-м дунейм къытехьам, «адыгэхэр псом нэхърэ нэхъ яхэшыпсыхьа лъэпкъхэм язу» къызэрилъытам.

ТХЫГЪЭМ щхьэусыгъуэ хуэхъуар «Дойч Элле» нэмыцэ хъыбарегъащIэ IэнатIэм Тыркум щыпсэу адыгэхэм ятеухуауэ игъэхьэзыра нэтыныршщ. Къаугъэр къызэрыкIар журналистым нэтыныр «Твиттер»-м къыщрилъхьэжым дыщIигъуа псалъэхэрщ: «Адыгэхэр Тыркум щыпсэу нэхъ лъэпкъышхуэхэм язщ, ди жагъуэ зэрыхъущи, ахэр икIи хамэхэм нэхъ яхэшыпсыхьащ».

«Адыгэхэр къигъэгубжьащ «Дойч Элле» агентствэм ахэр лъэпкъ хэшыпсыхыхьахэм ящыщу зэрыжиIам», - етх «Дэйли сабах»-м.

Тыркум ис адыгэхэр къэралым и адрей цIыхухэм зэрыхуагъэдэм, абыхэм я бзэр курыт еджапIэхэм щрагъэджэну зэрыхуитым, уеблэмэ Дюзджэ дэт Эрджиес университетым адыгэбзэмкIэ егъэджакIуэхэр зэрыщагъэхьэзырым топсэлъыхь тырку къулыкъущIэ Гёруджу Джэмил.

«Адыгэхэр Уэсмэн къэралыгъуэм и лъэхъэнэми, республикэр щаухуэми пэрыту щытахэщ. Ататюрк и ныбжьэгъухэм я нэхъыбэри адыгэт - жеIэ Гёруджу. - Германиер гъуджэм ирыреплъи, езым лей зэрихьахэм щыхьэт хурехъуж».

КЪУДЕЙ Iэминэ.

Япэ гуп увыпIэ

Дыгъэгъазэм и 3 - 5-хэм Дагъыстэным и Каспийск къалэм щекIуэкIащ алыдж-урым бэнэкIэмкIэ Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ щIыналъэм и чемпионат. Абы хэтащ КИФЩI-м хиубыдэ республикэ псоми къикIа спортсменхэр.

ЧЕМПИОНАТЫМ фIы дыдэу зыкъыщигъэлъэгъуащ икIи япэ гуп увыпIэр щиубыдащ Къэбэрдей-Балъкъэрым и командэ къыхэхам. Ди бэнакIуэхэм зэхьэзэхуэм къыщахьащ дыщэ медалу 4-рэ зы дыжьынрэ.

Щыбэна хьэлъагъхэм къапэлъэщын къахэкIакъым Къурашэ Беслъэн (кг 55-рэ), Къалмыкъ Ислъам (кг 63-рэ), Наурыз Мухьэдин (кг 67-рэ), Хьэжнэгъуей Елдар (кг 87-рэ) сымэ. Дыжьын медалыр зыIэригъэхьащ Шыгун Алим (кг 97-рэ).

МЭЗКУУ Къан.

Iуэхутхьэбзэр къэзыгъэсэбэпхэм я бжыгъэм хохъуэ

2021 гъэр къызэрихьэрэ Къэбэрдей-Балъкъэрым щыпсэухэм ящыщу цIыху 1800-м къагъэсэбэпащ Урысейм и «Мэкъумэшбанкым» и щIыхуэ сом 1 мелардрэ мелуан 255-рэ.

НЭХЪ щIэупщIэ зиIэхэм ящыщщ «Пенсионный», «Потребительский кредит без обеспечения» программэхэр. Къагъэлъэгъуа лъэхъэнэм къриубыдэу Iэмалыншэ IуэхукIэ къагъэсэбэпыну къудамэм итащ сом мелуан 530-рэ хъу кредит 1500-рэ. Ар илъэс блэкIам еплъытмэ, хуэдэ 1,5-кIэ нэхъыбэщ.

ЩIыхуэ тынымкIэ хэхъуэ нэхъыбэ зиIэхэм ящыщщ Тэрч къалэ дэт къудамэмрэ Налшык щыIэ офис нэхъыщхьэмрэ. А IэнатIэхэм щата кредитхэр республикэм псори зэхэту щатахэм я процент 30 мэхъу.

«ЦIыхухэм зыхуейм къыхуагъэсэбэпыну щIыхуэхэр етыныр «Мэкъумэшбанкым» гулъытэ зыхуищI унэтIыныгъэхэм ящыщщ, абы хуэгъэзауэ программэ куэд диIэщ. Ди Iуэхутхьэбзэр къэзыгъэсэбэпхэм программэ нэхъ тынш къазэрыхухэтхыным дыхущIокъу, дзыхь къыдэзыгъэзхэр нэхъыбэ хъун папщIэ», - къыхигъэщащ Урысейм и «Мэкъумэшбанкым» Къэбэрдей-Балъкъэрым щиIэ къудамэм и унафэщI Сокъур Алим.

Фигу къэдгъэкIыжынщи, «Мэкъумэшбанк» акционер обществэр Урысейм и агропромышленнэ комплексым Iуэхутхьэбзэ хуэщIэнымкIэ и лъэпкъ финанс-кредит системэм и лъабжьэщ. Ар 2000 гъэм къызэрагъэпэщащ икIи IэщIэлъ мылъкумрэ зэфIэгъэкI IуэхутхьэбзэхэмкIэ къэралми дунейми щынэхъ лъэщ дыдэхэм ящыщ зыщ.

ТЕМЫР Дисанэ.

Дэ тщыгъупщэнукъым

Бахъсэн щIыналъэм хыхьэ ХьэтIохъущыкъуей къуажэм дэт курыт еджапIэ №3-м щекIуэкIащ дзэ-хэкупсэ клубхэмрэ «Юнармия» зэгухьэныгъэм я къудамэхэмрэ я фестиваль. Ар хухахащ Хэку зауэшхуэм и лъэхъэнэм Кавказыр хъумэным ехьэлIа зэхэуэхэр зэриухрэ илъэс 78-рэ зэрырикъум.

«ДЭ ТЩЫГЪУПЩЭНУКЪЫМ» щIыналъэ проектым къызэщIиубыдэу къыдэкIуэтей ныбжьыщIэхэр хэкупсэу къэгъэхъуным ехьэлIа зэхыхьэ зыбжанэ Бахъсэн районым щекIуэкIащ. Зауэм, лэжьыгъэм, IэщэкIэ зэщIэузэда къарухэмрэ хабзэхъумэ IэнатIэхэмрэ я ветеранхэм я жылагъуэ зэгухьэныгъэм хэтхэм ирагъэкIуэкIа автомобиль зэдэжэм къызэщIиубыдащ Ислъэмей, ХьэтIохъущыкъуей, Зеикъуэ, Жэнхъуэтекъуэ жылагъуэхэр. Абы хэтахэм удз гъэгъахэр тралъхьащ къуэшыкхъэхэм, мемориалхэмрэ сынхэмрэ. Дэтхэнэ зы къуажэми жылагъуэ зэгухьэныгъэм хэтхэр щрагъэблэгъащ къуажэдэсхэмрэ армеейц ныбжьыщIэхэмрэ.

Къызэхуэсахэм зыхуэзыгъэза Бахъсэн щIыналъэм и Iэтащхьэм и къуэдзэ Iэхъуэбэч Андзор хэкупсэ щIалэщIэхэр щигъэгъуэзащ Кавказыр хъумэным ехьэлIа зэхэуэм и тхыдэм: «А зэхэуэр Хэку зауэшхуэм и екIуэкIыкIэр зезыгъэхъуэжахэм ящыщ зыщ. Ди щIыналъэр мыхьэнэшхуэ зиIэт, ар бийм къыIэрыхьамэ ди къэралым и ипщэ щIыналъэхэр тфIэкIуэдыпэнут».

Хэкум и хъумакIуэ хъунухэр зэхьэзэхуащ зауэ зэманым и тхыдэм зэрыхащIыкIымкIэ, Калашниковым и автоматыр зэпкърыхын-зэпкърылъхьэжынымкIэ, противогазыр къэгъэсэбэпынымкIэ, кIапсэшхуэмкIэ зэпекъунымкIэ.

КЪЭХЪУН Бэч.

Редактор нэхъыщхьэ
ЖЫЛАСЭ Заурбэч

Редколлегием хэтхэр:
ЖьэкIэмыхъу Маринэ (унафэщI-редактор), Ширдий Маринэ (унафэщI-редактор), Къаншокъуэ Эллэ (жэуап зыхь секретарь), Къардэн Маритэ, Къумахуэ Аслъэн, НэщIэпыджэ Замирэ, Чэрим Марианнэ, ЩхьэщэмыщI Изэ.

Езыгъэтхахэр
«Адыгэ псалъэ» газетыр КъБР-м и Парламентымрэ Правительствэмрэ ирагъэтхащ (учредителхэр).

КъыдэзыгъэкIхэмрэ редакцэмрэ я хэщIапIэр
360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Ленинным и уэрам, 5

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; унафэщI-редакторхэм - 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.
КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкIэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ IуэхухэмкIэ - 42-22-86; къуажэ гъащIэмрэ экономикэмкIэ - 42-57-59; щэнхабзэмкIэ - 42-75-36; егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкIэ - 40-15-31; хъыбарыщIэхэмрэ спортымкIэ - 42-22-88, 42-60-53, 42-22-89; зэдэзэкIакIуэхэм - 42-21-88; корректорхэм - 42-60-27; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер IэнатIэм - 42-26-41; сурэттехэм - 42-75-78, 42-63-64.

Теддзэ тхыгъэхэм къыщыхьа бжыгъэхэм, къыщаIэта Iуэхугъуэхэм я пэжагъымкIэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Iуэху еплъыкIэр зэтехуэ зэпыту щыткъым.
Газетыр Iэ тезыдзахэм яхуэхьыныр и пщэ дэлъщ КъБР-м федеральнэ пощт зэпыщIэныгъэхэмкIэ и управленэм.
Тел.: 76-01-28, 76-01-10
Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымкIэ Къэбэрдей-Балъкъэр щIыналъэ IуэхущIапIэм ПИ №ТУ07-00117-м щIэту ятхащ.
Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдокI. 12+
«Издательство «Южный регион» ООО-м щытрадзащ.
357600, Ставрополь край, ЕсэнтIыгу къалэ, Никольскэ уэрам, 5-А

Мы къыдэкIыгъуэм елэжьахэщ: жэуап зыхь секретарь Къаншокъуэ Эллэ, корректорхэу Нэужьокъуэ Заирэ (1, 2-нэ нап.), Елмэс ФатIимэ (3, 4-нэ нап.). КомпьютеркIэ газетым и теплъэр ящIащ Дол Маринэ, Мэлбахъуэ Анжелэ, сурэтхэм елэжьар Бицу Жаннэщ.

Номерыр «Адыгэ псалъэм» и компьютер IэнатIэм щагъэхьэзыращ.
Газетым Iэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 20.00-рщ.
Индексыр П5894 • Тираж 1.857 • Заказ №2731